

5. Ochrana přírody a krajiny

- I. Úvod k tématu
- II. Sledované jevy ÚAP ČR
  - 5.1. Územní systém ekologické stability krajiny
    - 5.1.1 Nadregionální a regionální systém ekologické stability krajiny
    - 5.1.2 Ochrana krajinného rázu
  - 5.2. Zvláště chráněná území
    - 5.2.1 Velkoplošná zvláště chráněná území
    - 5.2.2 Maloplošná zvláště chráněná území
  - 5.3. Ochrana přírody a krajiny vyplývající z mezinárodních smluv a závazků
    - 5.3.1 Biosférické rezervace UNESCO
  - 5.4. Soustava NATURA 2000
    - 5.4.1 Soustava NATURA 2000 – Evropsky významné lokality
    - 5.4.2 Soustava NATURA 2000 – Ptačí oblasti
  - 5.5. Mokřady mezinárodního významu dle Ramsarské úmluvy
  - 5.6. Přírodní parky
  - 5.7. Geoparky
  - 5.8. Biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců
  - 5.9. Cílové kvality krajiny
- III. Závěrečný souhrn
- IV. Právní rámec, zákony a vyhlášky
- V. Použité zdroje
- VI. Použité zkratky
- VII. Seznam grafických listů kapitoly 5

5. Ochrana přírody a krajiny

I. Úvod k tématu

Ochrana přírody a krajiny

Příroda a krajina, jejich živé i neživé součásti, jsou nenahraditelným základem našeho životního prostředí. Neobejdou se bez trvalé péče a ochrany, která zajistí kvalitu a zachování jejich hodnot, zejména ochranou před antropogenními riziky, jejich předcházením a napravováním jejich následků.

V České republice je **ochrana přírody a krajiny** legislativně zakotvena v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále též ZOPK). Z hlediska územního plánování má největší význam územní ochrana, která se ve smyslu ZOPK rozlišuje na **obecnou územní ochranu** a **zvláštní územní ochranu**.

Obecná územní ochrana se zaměřuje na ochranu a vytváření **územního systému ekologické stability**, ochranu **významných krajinných prvků**, ochranu **krajinného rázu** a **přírodních parků**, ochranu **jeskyní** a vyhlášení **přechodně chráněných ploch**. Omezený význam z hlediska územního plánování má ochrana rostlin a živočichů, dřevin rostoucích mimo les, jeskyní a s nimi souvisejících přírodních jevů na povrchu, minerálů a paleontologických nálezů.

V rámci **zvláštní územní ochrany** jsou dle zákona vymezována **zvláště chráněná území (ZCHÚ)**. **Velkoplošná zvláště chráněná území** zahrnují kategorie **národní park (NP)** a **chráněná krajinná oblast (CHKO)**. **Maloplošná zvláště chráněná území** zahrnují kategorie **národní přírodní rezervace (NPR)**, **přírodní rezervace (PR)**, **národní přírodní památka (NPP)** a **přírodní památka (PP)**. Z hlediska územního plánování má omezený význam ochrana zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, dle míry ohrožení členěné na kriticky ohrožené, silně ohrožené a ohrožené.

Významnou součástí ochrany přírody a krajiny je **územní ochrana vyplývající z mezinárodních smluv a závazků**, která zahrnuje **soustavu chráněných území NATURA 2000** (té je věnována zvláštní část zákona o ochraně přírody a krajiny), **biosférické rezervace UNESCO**, **geoparky UNESCO** a **mokřady mezinárodního významu dle Ramsarské úmluvy**.

K územní ochraně se též řadí **migračně významná území, migrační koridory pro velké savce a síť národních geoparků České republiky**, tyto kategorie však nejsou v ČR legislativně zakotveny. Z pohledu územního plánování je významným zákonem chráněným zájmem **veřejná přístupnost krajiny** (§ 63 ZOPK).

Posláním územní ochrany přírody a krajiny je chránit živé i neživé součásti přírody a krajiny před zničením, poškozováním a dalšími činnostmi, které by mohly vést k jejich ohrožení, udržení nebo zlepšení dochovaného stavu zvláště chráněných území nebo ponechání těchto území či jejich částí samovolnému vývoji a ochrana mezinárodně významných částí přírody, krajiny nebo přírodních fenoménů, která plyne z mezinárodních smluv a závazků.

Ochrana zemědělského půdního fondu a pozemků určených k plnění funkce lesa

Zemědělský půdní fond (ZPF) a **pozemky určené k plnění funkce lesa (PUPFL)** jsou nedílnou součástí a složkou přírody a krajiny, základním přírodním bohatstvím země, patří k hlavním složkám životního prostředí a jsou nenahraditelným přírodním zdrojem i výrobním prostředkem, tvoří přirozený ekologický potenciál krajiny.

V České republice je **ochrana zemědělského půdního fondu** legislativně upravena v zákoně č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů a problematika **pozemků určených k plnění funkce lesa** je upravena v zákoně č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Cílem ochrany ZPF a PUPFL je zejména zachování a uvážlivé využívání zemědělské půdy a lesů, posilování odolnosti lesa a půdy jako ekosystému, zlepšování jejich zdravotního stavu, zejm. postupy šetrnými k životnímu prostředí se zřetelem na zdraví obyvatel a ochranu přírody a krajiny a zachování její biodiverzity (mj. včetně vhodného způsobu zpracování půdy, zachování a obnovy optimálního vodního režimu, optimálního zavlažování půdy, vhodného střídání plodin, uplatnění vhodné agrobiodiverzity, přiměřeného používání hnojiv a prostředků na ochranu rostlin, zachování a obnovy krajinných prvků, realizace potřebných protierozních opatření, zachování kvality a vydatnosti vodních zdrojů, postupné přibližování k přírodě blízké druhové skladbě lesů).

Z hlediska územního plánování je důležitá ochrana ZPF a PUPFL před nadměrným úbytkem v souvislosti se zastavováním půdy (rozzrůstání měst a obcí, výstavba průmyslových zón, výstavba dopravní infrastruktury, zábory těžební činností, suburbanizace).

II. Sledované jevy ÚAP ČR

5.1. Územní systém ekologické stability krajiny

5.1.1 Nadregionální a regionální systém ekologické stability krajiny

Územní systém ekologické stability krajiny (dále ÚSES) viz grafický list 5.1, je podle § 3 písmene a) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny „vzájemně propojený soubor přirozených i pozmeněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu“.

Smyslem vytváření a ochrany ÚSES je **zajištění základních prostorových podmínek pro dlouhodobé udržení a posílení ekologické stability krajiny**, zejména zachováním nebo obnovením stabilních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb. Cílem ÚSES je proto **vytvoření spojitě sítě relativně ekologicky stabilních ploch s vysokou ekologickou stabilitou**, ovlivňujících příznivě okolní, ekologicky méně stabilní krajinu, **zachování či znovuoobnovení přirozeného genofondu krajiny a zachování či podpoření rozmanitosti původních biologických druhů a jejich společenstev** (biodiverzity). Vytváření územního systému ekologické stability je podle § 4 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny veřejným zájmem, na kterém se podílejí vlastníci pozemků, obce i stát.

Vymezení ÚSES vychází z požadavku reprezentovat celou škálu trvalých ekologických podmínek v rámci každé biogeografické jednotky a logické migrační vazby, a to v minimálních parametrech limitujících funkčnost systému. Podle významu a šíře spektra reprezentativních biogeografických jednotek se rozlišuje **nadregionální systém ekologické stability, regionální systém ekologické stability a místní systém ekologické stability**. Na všech úrovních tvoří ÚSES **biocentra** (tj. biotop či soubor biotopů v krajině, který svým stavem a velikostí umožňuje trvalou existenci přirozeného či pozmeněného, avšak přírodě blízkého ekosystému) a **biokoridory** (tj. území, které umožňuje migraci organismů mezi biocentry, a tím vytváří z oddělených biocenter síť). Součástí ÚSES jsou rovněž **interakční prvky** (tj. krajinné segmenty, které na lokální úrovni zprostředkovávají příznivé působení biocenter a biokoridorů na okolní méně stabilní krajinu do větší vzdálenosti), v ÚAP ČR nejsou sledovány.

Nadregionální ÚSES je vymezen jako síť nezbytných **nadregionálních biocenter** (NRBC) a **nadregionálních biokoridorů** (NRBK) a reprezentuje škálu biogeografických regionů (bioregionů) příslušné biogeografické podprovincie a potřebu jejich propojení na celém území ČR tak, aby vytvořily osnovu pro vymezování navazujících systémů regionálních a místních. NRBC tvoří rozlehlé ekologicky významné krajinné celky a oblasti s minimální plochou alespoň 1000 ha, jejichž síť má zajistit podmínky existence charakteristických společenstev s úplnou druhovou rozmanitostí bioty v rámci všech biogeografických regionů ČR. NRBK propojují NRBC a respektují existující hlavní přirozené migrační trasy živočichů, semen a pylu rostlin. Nadregionální ÚSES vymezuje a hodnotí Ministerstvo životního prostředí.

Regionální ÚSES je vymezen jako síť nezbytných **regionálních biocenter** (RBC) a **regionálních biokoridorů** (RBK) tvořící ekologicky významné krajinné celky s minimální plochou podle typů společenstev od 10 do 50 ha, které mají reprezentovat rozmanitost typů biochor v rámci určitého biogeografického regionu a respektují maximální délky regionálních i nadregionálních biokoridorů. Regionální ÚSES propojuje území více obcí s rozšířenou působností i území více krajů. Regionální ÚSES vymezují a hodnotí krajské úřady a příslušné správy národních parků a chráněných krajinných oblastí, na území vojenských újezdů vymezují ÚSES újezdní úřady.

Místní (lokální) ÚSES je vymezen jako síť nezbytných **místních biocenter** (LBC) a **místních biokoridorů**, (LBK) reprezentující škálu skupin typů geobiocénů (STG) dané biochory. Místní ÚSES ve svém správním obvodu vymezují a hodnotí obecní úřady obcí s rozšířenou působností s výjimkou území národních parků a jejich ochranných pásem a území chráněných krajinných oblastí, kde je k vymezení a hodnocení místního ÚSES příslušná správa národního parku nebo správa chráněné krajinné oblasti, na území vojenských újezdů spadá vymezení do působnosti újezdních úřadů. Místní ÚSES není v ÚAP ČR sledován.

Celoevropská ekologická síť (Pan-European Ecological Network, PEEN, též známá jako European Ecological Network, EECNET) představuje další úroveň, jejíž kostru tvoří na území ČR národní parky, chráněné krajinné oblasti, maloplošná zvláště chráněná území, evropsky významné lokality, ptačí oblasti a části nadregionálního ÚSES. PEEN nemá v ČR přímou právní oporu. ÚAP ČR PEEN nesledují.

Nadregionální a regionální systém ekologické stability krajiny viz grafické listy 5.1. a 5.2.

5.1.2 Ochrana krajinného rázu a přírodní park

Ochrana krajinného rázu

Ochrana krajinného rázu vychází z celoevropsky přijatého standardu, že existuje celoplošný zájem na zachování krajinného rázu jako součásti kulturního dědictví minulosti a příznivého životního prostředí budoucích generací, zejména z hlediska zachování bohatosti a pestrosti krajinných typů, jejich estetických a přírodních hodnot.

Krajinný ráz, kterým je dle § 12 odst. 1 ZOPK „zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu“. Při ochraně krajinného rázu v ČR se postupuje dle § 12 ZOPK. Tento nástroj má přispět k regulaci změn v krajině vyvolaných zejména výstavbou, ale i jinými činnostmi spojenými s využíváním krajiny. Ze zákonného zákazu snižovat přírodní a estetickou hodnotu krajinného rázu není možno udělit výjimku. K umístování a povolování staveb, jakož i k dalším činnostem, které by mohly změnit či snížit krajinný ráz, je nezbytný souhlas příslušného orgánu ochrany přírody postupem dle § 12 odst. 2 ZOPK.

Hodnocení krajinného rázu lze rozdělit na **preventivní hodnocení**, tj. vyhodnocení území větších územních celků krajů, ORP i jednotlivých obcí a stanovení jeho hlavních znaků, hodnot a podmínek ochrany krajinného rázu (tyto podklady jsou využívány orgány ochrany přírody a orgány územního plánování při stanovení podmínek ochrany krajinného rázu v rámci územně plánovacího procesu dle § 12 odst. 4 ZOPK) a na **hodnocení záměrů**, tj. posouzení vlivu konkrétního záměru (navrhovaných staveb, zařízení, činností) na krajinný ráz daného území zejména s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině a ve vazbě na podmínky ochrany stanovené v územním či regulačním plánu a na charakter záměru i území.

5.2. Zvláště chráněná území

Významnou hodnotu, ale současně i podstatný limit ve využití území představují zvláště chráněná území (ZCHÚ), která v České republice definuje zákon o ochraně přírody a krajiny. Zvláštní územní ochranou se rozumí – na rozdíl od obecné ochrany území uvedené v první a druhé části zákona – přísnější režim ochrany, vztažený na konkrétní území s přesným plošným vymezením.

Pro chráněná území platí dle zákona o ochraně přírody a krajiny některá omezení v závislosti na jejich kategorii a pro národní parky a chráněné krajinné oblasti i v závislosti na jejich zonaci. Orgán vyhlášující zvláště chráněná území může při jeho vyhlášení stanovit další, tzv. bližší ochranné podmínky. Ty jsou stanoveny pro každé území individuálně ve zřizovacím výnosu. Je-li třeba zabezpečit ZCHÚ, s výjimkou chráněné krajinné oblasti, před rušivými vlivy z okolí, může být pro ně vyhlášeno ochranné pásmo, ve kterém lze vymežit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody. Výměra ZCHÚ nezahrnuje výměru ochranného pásma.

Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích lze povolit pouze v případech, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody nebo v zájmu ochrany přírody, nebo tehdy, pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany zvláště chráněného území. Výjimky uděluje příslušný orgán ochrany přírody a krajiny. Rozhodnutí o povolení výjimky může obsahovat podmínky, za nichž je předmětnou činnost možné uskutečnit.

V České republice rozlišujeme **velkoplošná zvláště chráněná území** a **maloplošná zvláště chráněná území**. Mezi velkoplošná patří národní parky a chráněné krajinné oblasti, mezi maloplošná národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace a národní přírodní památky.1324735,0648

Tab. 5.1: Kategorie zvláště chráněných území v ČR

Zkratka	Kategorie v Česku	Počet území v kategorii v ČR	Výměra (ha)	Podíl na území ČR v %	Velkoplošné / maloplošné
NP	Národní park	4	119 018,26	1,50	velkoplošné
CHKO	Chráněná krajinná oblast	26	1 138 184,20	14,43	velkoplošné
NPP	Národní přírodní památka	126	8 273,39	0,10	maloplošné
NPR	Národní přírodní rezervace	110	30 440,11	0,38	maloplošné
PP	Přírodní památka	1589	33 648,75	0,42	maloplošné
PR	Přírodní rezervace	818	43 497,12	0,55	maloplošné
	celkem	2673	1 373 061,83	17,38	

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Ústřední seznam ochrany přírody. Souhrnný přehled (stav k 1. 6. 2022) [online]. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2022 [cit. 1. 6. 2022]. Dostupné z URL: <<https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/>>. Upraveno: Ústav územního rozvoje, 2022.

5.2.1 Velkoplošná zvláště chráněná území

Národní parky v ČR

Národní park je celosvětově užívaná kategorie, v níž jsou vyhlášována mezinárodně nebo celostátně významná a jedinečná území s dochovanými přírodními nebo málo ovlivněnými ekosystémy. Jsou zřizovány zákonem. Na území ČR existují k roku 2020 celkem 4 národní parky. Celková rozloha národních parků je v současnosti 1190 km². Základní ochranné podmínky národních parků stanovuje § 16 odst. 1 a 2 ZOPK. Bližší ochranné podmínky jednotlivých národních parků stanovují § 16a až § 16d ZOPK. Podle § 38a ZOPK se pro národní parky zpracovávají zásady péče, jejich zpracování zajišťuje orgán ochrany přírody.

Území národních parků se člení v souladu s § 18 odst. 1 ZOPK podle cílů ochrany a stavu ekosystémů na **4 zóny** ochrany přírody, jsou to **zóna přírodní, zóna přírodě blízká, zóna soustředěné péče o přírodu a zóna kulturní krajiny**. Režim zón národních parků je obecně stanoven v § 18a ZOPK. Ministerstvo životního prostředí dále stanovuje **klidová území** národního parku, pro která stanovuje obecné podmínky § 17 odst. 2 ZOPK.

Tab. 5.2: Přehled národních parků v ČR

Národní park	Datum vyhlášení	Rozloha v km ²	Kraje
Krkonošský národní park	17. 5. 1963	363,52	Liberecký, Královéhradecký
Národní park Podyjí	1. 7. 1991	62,79	Jihomoravský
Národní park Šumava	20. 3. 1991	684,59	Jihočeský, Plzeňský
Národní park České Švýcarsko	1. 1. 2000	79,27	

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Ústřední seznam ochrany přírody. Souhrnný přehled [online]. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2022 [cit. 25. 4. 2022]. Dostupné z URL: <<https://drusop.nature.cz/portal/>>. Upraveno: Ústav územního rozvoje, 2022.

Chráněné krajinné oblasti v ČR

Chráněná krajinná oblast (CHKO) je kategorie ochrany určená k ochraně rozlehlejších území nebo celých geografických oblastí s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristickým reliéfem, převahou přirozených, resp. polopřirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, popř. s dochovanými památkami historického osídlení. Hospodářské využívání těchto území se provádí podle zón odstupňované ochrany tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány, popřípadě znovu vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území. Rekreační využití CHKO je přípustné, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty chráněných území.

Území chráněných krajinných oblastí je zpravidla členěno na 4, nejméně však 3 zóny odstupňované ochrany přírody, přičemž první zóna má nejpřísnější režim. Podrobnější režim zón stanovuje právní předpis, kterým se chráněná krajinná oblast vyhláší. Mimo to se pro chráněné krajinné oblasti se podle § 38 ZOPK zpracovávají plány péče, které jsou podkladem pro územně plánovací dokumentaci.

CHKO v České republice se vyhláší nařízením vlády. Na území ČR existuje v roce 2022 celkem 26 chráněných krajinných oblastí. Základní ochranné podmínky chráněných krajinných oblastí stanovuje § 26 odst. 1 až 5 ZOPK.

Tab. 5.3: Přehled chráněných krajinných oblastí v ČR

Chráněná krajinná oblast	Datum vyhlášení	Rozloha v km ²	Kraj
CHKO Beskydy	5. 3. 1973	1205,10	Zlínský, Moravskoslezský
CHKO Bílé Karpaty	3. 11. 1980	746,87	Jihomoravský, Zlínský
CHKO Blaník	29. 12. 1981	40,29	Středočeský
CHKO Blanský les	8. 12. 1989	219,68	Jihočeský
CHKO Brdy	12. 10. 2015	345,01	Středočeský, Plzeňský
CHKO Broumovsko	27. 3. 1991	432,32	Královéhradecký
CHKO České středohoří	19. 3. 1976	1068,92	Ústecký, Liberecký
CHKO Český kras	12. 4. 1972	132,25	Středočeský, Praha
CHKO Český les	1. 8. 2005	465,54	Plzeňský
CHKO Český ráj	1. 3. 1955	181,70	Středočeský, Liberecký, Královéhradecký
CHKO Jeseníky	19. 6. 1969	743,69	Moravskoslezský, Olomoucký
CHKO Jizerské hory	8. 12. 1967	374,14	Liberecký,
CHKO Kokořínsko – Máchův kraj	9. 4. 2014 (19. 3. 1976)	410,37	Středočeský, Liberecký, Ústecký
CHKO Křivoklátsko	24. 11. 1978	624,97	Středočeský, Plzeňský
CHKO Labské pískovce	27. 6. 1972	242,61	Ústecký
CHKO Litovelské Pomoraví	29. 10. 1990	93,29	Olomoucký
CHKO Lužické hory	19. 3. 1976	270,71	Ústecký, Liberecký
CHKO Moravský kras	4. 7. 1956	96,82	Jihomoravský

Chráněná krajinná oblast	Datum vyhlášení	Rozloha v km ²	Kraj
CHKO Orlické hory	28. 12. 1969	233,22	Královéhradecký, Pardubický,
CHKO Pálava	19. 3. 1976	85,35	Jihomoravský
CHKO Poodří	27. 3. 1991	81,52	Moravskoslezský
CHKO Slavkovský les	3. 5. 1974	611,08	Karlovarský, Plzeňský
CHKO Šumava	27. 12. 1963	995,20	Plzeňský, Jihočeský
CHKO Třeboňsko	15. 11. 1979	687,44	Jihočeský
CHKO Žďárské vrchy	25. 5. 1970	708,88	Vysočina, Pardubický
CHKO Železné hory	27. 3. 1991	284,72	Vysočina, Pardubický, Královéhradecký

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Ústřední seznam ochrany přírody. Souhrnný přehled [online]. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2022 [cit. 25. 4. 2022]. Dostupné z URL: <<https://drusop.nature.cz/portal/>>. Upraveno: Ústav územního rozvoje, 2022.

Velkoplošná zvláště chráněná území přírody viz grafický list 5.3.

5.2.2 Maloplošná zvláště chráněná území

Národní přírodní rezervace

Národní přírodní rezervace (NPR) poskytuje ochranu jedinečným přírodním ekosystémům nebo jejich souborům, vázaným na přirozený reliéf a typickou geologickou stavbu, v mezinárodním nebo národním měřítku ojedinělým svou strukturou, zachovalostí a přítomností význačných přírodních fenoménů. Dle § 37 ZOPK je zpravidla území do vzdálenosti 50 m od hranic chráněného území jeho ochranným pásmem se samostatným ochranným režimem.

Národní přírodní rezervace zřizuje vyhláškou Ministerstvo životního prostředí. Nejznámější a nejcennější jsou např. Černé a Čertovo jezero, Boubínský prales (CHKO Šumava), Praděd (CHKO Jeseníky), Králický Sněžník (kraj Pardubický a Olomoucký), Čertoryje (CHKO Bílé Karpaty), Vývěry Punkvy (CHKO Moravský kras) nebo Mohelenská hadcová step (Kraj Vysočina).

Základní ochranné podmínky NPR stanovuje § 29 ZOPK. Na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody je zde vázána zejména stavební činnost, terénní a vodohospodářské úpravy a změny kultur pozemků. Podle § 38 ZOPK schvaluje orgán ochrany přírody plán péče o toto chráněné území, který je podkladem pro ÚPD.

Národní přírodní památky

Národní přírodní památka (NPP) je zpravidla území menší rozlohy zejména geologické či geomorfologické útvary, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takové, které vedle přírody formoval svou činností člověk. Podle § 37 ZOPK je zpravidla území do vzdálenosti 50 m od hranic chráněného území jeho ochranným pásmem se samostatným ochranným režimem.

Národní přírodní památky vyhláší vyhláškou Ministerstvo životního prostředí. Známé jsou např. Kozákov (CHKO Český ráj), Zlatý kůň (CHKO Český kras) nebo Babiččino údolí (Královéhradecký kraj) nebo Zbrašovské aragonitové jeskyně (Olomoucký kraj).

Na území národních přírodních památek jsou zakázány změny či poškozování národních přírodních památek či jejich hospodářské využívání, pokud by tím hrozilo jejich poškození. Bližší ochranné podmínky stanoví příslušný orgán ochrany přírody, tj. MŽP, ve zřizovacím předpise. Na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody je zde vázána zejména stavební činnost, terénní a vodohospodářské úpravy a změny kultur pozemků. Podle § 38 zákona o ochraně přírody a krajiny schvaluje příslušný orgán ochrany přírody plán péče o toto chráněné území, který je závazným podkladem pro ÚPD.

Přírodní rezervace

Přírodní rezervace (PR) je určena k ochraně ekosystémů význačných pro určitý region či geografickou oblast. Má stanoveny obdobné základní ochranné podmínky jako národní přírodní rezervace a vyhláší ji nařízením místně příslušný krajský úřad, Ministerstvo životního prostředí (na území národních parků a jejich ochranných pásem), Ministerstvo obrany (na území vojenských újezdů) nebo Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Podle § 37 ZOPK je zpravidla území do vzdálenosti 50 m od hranic chráněného území jeho ochranným pásmem

se samostatným ochranným režimem. Nejstarší přírodní rezervací v ČR i ve střední Evropě je Žofínský prales v Jihočeském kraji.

Základní ochranné podmínky přírodních rezervací stanovuje § 34 ZOPK. Na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody je zde vázána zejména stavební činnost, terénní a vodohospodářské úpravy a změny kultur pozemků. Podle § 38 zákona o ochraně přírody a krajiny schvaluje orgán ochrany přírody plán péče o toto chráněné území, který je závazným podkladem pro ÚPD.

Přírodní památky

Přírodní památka (PP) je obdobou národní přírodní památky, avšak pouze s regionálním významem. Podobně jako u přírodních rezervací, zřizuje její ochranu nařízením místně příslušný krajský úřad, Ministerstvo životního prostředí (na území národních parků a jejich ochranných pásem), Ministerstvo obrany (na území vojenských újezdů) nebo Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Podle § 37 ZOPK je zpravidla území do vzdálenosti 50 m od hranic chráněného území jeho ochranným pásmem se samostatným ochranným režimem.

Změna nebo poškození přírodní památky nebo její hospodářské využívání vedoucí k jejímu poškození jsou zakázány. Na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody je zde vázána zejména stavební činnost, terénní a vodohospodářské úpravy a změny kultur pozemků. Podle § 38 ZOPK schvaluje orgán ochrany přírody plán péče o toto chráněné území, který je závazným podkladem pro ÚPD.

Tab. 5.4: Počet a rozloha maloplošných zvláště chráněných území v jednotlivých krajích ČR

Kraj	Maloplošná zvláště chráněná území celkem		Národní přírodní rezervace		Přírodní rezervace		Národní přírodní památky		Přírodní památky	
	počet	ha	počet	ha	počet	ha	počet	ha	počet	ha
Česká republika	2 639	114 846	110	30 131	816	43 271	125	7 807	1 588	33 637
Hl. město Praha	93	2 429	-	-	16	1 176	8	145	69	1 108
Jihočeský	328	16 328	11	3 476	113	5 218	16	1 335	188	6 300
Jihomoravský	343	11 478	16	2 912	91	4 118	17	1 285	219	3 163
Karlovarský	94	5 182	5	2 574	31	979	9	322	49	1 307
Kraj Vysočina	203	5 910	7	1 357	76	3 350	3	82	117	1 121
Královéhradecký	137	8 829	5	2 392	37	1 500	2	1 017	93	3 920
Liberecký	126	5 903	8	2 767	36	1 920	9	463	73	754
Moravskoslezský	167	8 728	11	2 059	76	4 383	7	450	73	1 837
Olomoucký	165	7 628	11	3 289	47	2 583	11	151	96	1 604
Pardubický	109	6 197	4	1 816	42	2 950	2	225	61	1 206
Plzeňský	194	6 733	6	781	89	3 136	5	231	94	2 585
Středočeský	308	16 966	13	4 276	78	6 858	22	1 860	195	3 973
Ústecký	182	9 951	13	2 025	55	3 907	14	214	100	3 806
Zlínský	215	2 583	6	408	44	1 193	2	29	163	952

Zdroje: Český statistický úřad. Veřejná databáze. Životní prostředí. Počet a rozloha chráněných území (stav k 31. 12. 2020) [online]. Praha: Český statistický úřad, 2022 [cit. 1. 6. 2022]. Dostupné z URL:

<<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=statistiky&katalog=30842/>>. Upraveno: Ústav územního rozvoje, 2022.

Maloplošná zvláště chráněná území viz grafický list 5.4.

5.3. Ochrana přírody a krajiny vyplývající z mezinárodních smluv a závazků

5.3.1 Biosférické rezervace UNESCO

Biosférická rezervace je velkoplošné chráněné území vyhlášené v rámci mezinárodního programu UNESCO *Člověk a biosféra*. Světová síť biosférických rezervací je rozprostřena tak, aby zahrnovala všechny základní biomy Země. Tato území představují reprezentativní ukázky kulturních i přírodních krajín, ve kterých zároveň hraje důležitou roli člověk a jeho aktivity.

Většina biosférických rezervací zahrnuje jak přírodě blízká území, tak i území narušená činností člověka. To umožňuje studovat konflikty mezi člověkem a přírodním prostředím a podporovat zvyšování biodiverzity v narušených oblastech. V roce 2022 existovalo 727 biosférických rezervací ve 131 zemích světa (UNESCO, Biosphere Reserves [cit. 1. 6. 2022], URL: <https://en.unesco.org/biosphere/wnbr>).

V České republice existuje 6 biosférických rezervací. Biosférická rezervace Šumava zahrnuje národní park Šumava, část Chráněné krajinné oblasti Šumava a některé další oblasti za hranicemi Chráněné krajinné oblasti Šumava. Biosférická rezervace Dolní Morava byla v roce 1988 vyhlášena jako Biosférická rezervace Pálava, která zahrnovala Chráněnou krajinnou oblast Pálava, v roce 2003 byla přejmenována a rozšířena o Lednicko-valtický areál a lužní lesy až po Dyjský trojúhelník. Jejich přehled ukazuje následující tabulka.

Tab. 5.5: Přehled biosférických rezervací v ČR

Název biosférické rezervace	Rok vyhlášení	Rozloha km ²	Management	Kraj
Bílé Karpaty	1996	715	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR	Jihomoravský, Zlínský
Dolní Morava	2003	354	Biosférická rezervace Dolní Morava, o.p.s.	Jihomoravský
Krkonoše	1992	548	Správa Krkonošského národního parku	Liberecký, Královéhradecký
Křivoklátsko	1977	628	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR	Středočeský
Šumava	1990	1671	Správy NP Šumava a CHKO Šumava	Jihočeský, Plzeňský
Třeboňsko	1977	700	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR	Jihočeský

Zdroj: Biosférická rezervace Dolní Morava. Biosférická rezervace. BR v České republice [online]. Lednice: Biosférická rezervace Dolní Morava, 2022. [cit. 1. 6. 2022]. Dostupné z URL:

<<http://www.dolnimorava.org/index.php/biosvericka-rezervace/br-v-eske-republice.html?lang=cs/>>. Upraveno: Ústav územního rozvoje, 2022.

Biosférické rezervace UNESCO viz grafický list 5.7.

5.4. Soustava NATURA 2000 a její ochrana

NATURA 2000 je soustava chráněných území, kterou společně vytvářejí členské státy Evropské unie. Je povinností každého členského státu EU vytvořit na svém území soustavu NATURA 2000. Soustava NATURA 2000 je podložena ochranou dle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků a směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Cílem soustavy je zabezpečit ochranu z evropského pohledu významných druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť. V ČR je soustava NATURA 2000 transponována do národní legislativy, zejm. do zákona o ochraně přírody a krajiny.

Soustava NATURA 2000 je vytvářena dvěma typy území a to **ptačí oblast** – zkr. PO (angl. Special Protection Area – SPA) a **evropsky významná lokalita** – zkr. EVL – lokalita významná pro Společenství (angl. Site of Community Importance – SCI) nebo zvláštní oblast ochrany (angl. Special area of conservation – SAC).

Záměry a koncepce, u kterých nelze vyloučit významný vliv na evropsky významné lokality a ptačí oblasti, podléhají v souladu s § 45h a § 45i zákona o ochraně přírody a krajiny hodnocení jejich dopadů na EVL a PO (odpovídající hodnocení ve smyslu článku 6 odst. 3 směrnice o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin) postupem dle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), v platném znění, popř. v rámci procesu pořizování Politiky územního rozvoje a územně plánovací dokumentace jsou tyto

dokumenty posuzovány z hlediska svých vlivů na EVL a PO v režimu zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), mj. též z hlediska vlivů na živočišné či rostlinné druhy nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým výskytem jen na určitou oblast a tím přispět k zachování či obnově jejich příznivého stavu, z hlediska ochrany a též z hlediska zajištění přežití a rozmnožování druhů ptáků v areálech jejich rozšíření na území ČR (v souladu se směrnicí o ochraně volně žijících ptáků).

V České republice za přípravu soustavy NATURA 2000 odpovídá Ministerstvo životního prostředí. Na základě jeho pověření zodpovídá za oblasti NATURA 2000 Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

5.4.1 Evropsky významné lokality

Součástí soustavy Natura 2000 jsou též evropsky významné lokality (**viz grafický list 5.5**) vyhlášené pro typy přírodních stanovišť dle přílohy I a druhy dle přílohy II směrnice o stanovištích. Evropsky významné lokality jsou členskými státy navrhovány v podobě národních seznamů a následně jsou jednotlivé národní seznamy převáděny do tzv. evropského seznamu.

Lokality, které se zařazují do národního seznamu, stanoví vláda nařízením (§ 45a ZOPK). Tím počíná předběžná ochrana těchto území (§ 45b odst. 1 ZOPK), která končí zařazením lokalit na tzv. evropský seznam (§ 45b odst. 2 ve spojení v § 45c odst. 1 ZOPK). Následně může být ochrana EVL zajištěna prostřednictvím základní ochrany (dle § 45c odst. 2 ZOPK), vyhlášením zvláště chráněného (či zvláště chráněných) území (§ 45c odst. 4 ZOPK), nebo nabytím účinnosti smluvní ochrany. EVL v základní ochraně jsou chráněny před poškozováním a ničením, proto se využívají pouze tak, aby nedošlo k závažnému nebo trvalému poškození jejich předmětu ochrany a nebyla narušena jejich celistvost. Po vyhlášení zvláště chráněného území v území EVL používají EVL ochranu příslušnou těmto kategoriím (základní ochranné podmínky dle části třetí ZOPK, popř. stanovené bližší ochranné podmínky). Smluvní ochrana dle § 39 ZOPK je zajištěna vymezením ochranných podmínek a způsobu péče ve smlouvě; smluvně chráněné území je zakázáno poškozovat.

Současně platný národní seznam byl vytvořen ve více etapách. Každý národní seznam po prvním přijatém návrhu prochází hodnocením z hlediska úplnosti (kvality a počtu lokalit) na tzv. biogeografických seminářích. Jedná se o proces sloužící k revizi navržených národních seznamů z hlediska jejich dostatečnosti v souladu s kritérii směrnice o stanovištích, tzn., že členský stát má za povinnost navrhnout výhradně na základě odborných kritérií všechny vhodné lokality pro daný druh nebo přírodní stanoviště v odpovídající kvalitě.

K 1. 6. 2022 bylo na území ČR evidováno 1 112 evropsky významných lokalit o celkové rozloze 795 640 ha, to je cca 10,10 % z území ČR (AOPK, Seznam lokalit NATURA 2000 [cit. 1. 6. 2022], URL: <https://natura2000.cz/Lokalita/Lokalita>).

5.4.2 Ptačí oblasti

Ptačí oblasti (**viz grafický list 5.6**) jsou nevhodnější území pro ochranu z hlediska výskytu, stavu a početnosti populací vybraných druhů ptáků, které stanoví vláda nařízením. Jde o druhy vyskytující se na území České republiky a stanovené právními předpisy Evropských společenství. Ptačí oblasti jsou vybírány členským státem a poté přímo nahlašovány Evropské komisi. Svou rozlohou musí ptačí oblast zajistit dostatečnou ochranu vybraných druhů ptáků, pro které je zřizována. Vymezení ptačích oblastí na území, které není dosud chráněno, je možné pouze po projednání s dotčenými kraji a obcemi.

Vymezení ptačích oblastí stanoví vláda nařízením, přičemž v nařízení vlády je možno pro účely zajištění jejich ochrany (tj. udržení populací druhů, pro které je ptačí oblast zřízena, ve stavu příznivém z hlediska ochrany) stanovit ochranné podmínky, tj. tzv. činnosti vázané na souhlas orgánu ochrany přírody. Tyto činnosti umožňují orgánu ochrany přírody stanovit v rámci správního řízení upřesňující podmínky, které je nezbytné při výkonu těchto činností dodržet, aby nedošlo k negativnímu ovlivnění populací druhů, které jsou předmětem ochrany dané ptačí oblasti.

Opatření definovaná v tzv. souhrnech doporučených opatření (jsou-li pro ptačí oblast zpracovány) mají přímou vazbu na zabezpečení ochrany biotopů významných pro druhy ptáků, které jsou předmětem ochrany ptačích oblastí, a dále na zajištění klidu jedinců dotčených druhů v průběhu období hnízdění (popř. v období letního a podzimního shromažďování či zimování). O způsobu hospodaření v ptačích oblastech je možno s vlastníkem nebo nájemcem pozemku uzavřít smlouvu.

K 1. 6. 2022 bylo na území ČR evidováno 41 ptačích oblastí o celkové rozloze 703 437 ha, tj. 8,91 % území z ČR (AOPK, Seznam lokalit soustavy NATURA 2000 [cit. 1. 6. 2022], URL: <https://natura2000.cz/Lokalita/Lokalita>).

Tabulka 5.6: Přehled ptačích oblastí v ČR

Kód	Název	Kód	Název
2304	Beskydy	2300	Labské pískovce
2291	Bohdanečský rybník	2284	Lednické rybníky
2306	Boletice	2278	Libavá
2307	Broumovsko	2310	Litovelské Pomoraví
2308	Bzenecká Doubrava – Strážnické Pomoraví	2275	Nádrž vodního díla Nechanice
5328	Českobudějovické rybníky	2311	Novodomské rašeliniště – Kovářská
2281	Českolipsko – Dokeské pískovce a mokřady	2285	Novohradské hory
5329	Dehtář	2277	Orlické Záhoří
2305	Doupovské hory	2299	Pálava
3412	Heřmanský stav – Odra – Poolší	2279	Podyjí
2292	Hlubocké obory	2312	Poodří
2303	Horní Vsacko	2289	Rožďalovické rybníky
2309	Hostýnské vrchy	2280	Řežabinec
2287	Hovoransko – Čejkovicko	2313	Soutok-Tvrdonicko
2286	Jaroslavické rybníky	2314	Střední nádrž vodního díla Nové Mlýny
2282	Jeseníky	2298	Šumava
2288	Jizerské hory	2297	Třeboňsko
2296	Komárov	2290	Údolí Otavy a Vltavy
2302	Králický Sněžník	2315	Východní Krušné hory
2283	Krkonoše	2276	Žehuňský rybník – Obora Kněžičky
2301	Křivoklátsko		

Zdroj: AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Ústřední seznam ochrany přírody [cit. 1. 6. 2020]. Dostupné z URL: <https://drusop.nature.cz/portal/>. Upraveno: Ústav územního rozvoje, 2022.

Evropsky významné lokality a ptačí oblasti viz grafické listy 5.5. a 5.6.

5.5. Mokřady mezinárodního významu dle Ramsarské úmluvy

Za naplňování Ramsarské úmluvy v ČR odpovídá MŽP. Kontaktním místem MŽP a jeho poradním orgánem je Český ramsarský výbor, složený ze zástupců MŽP, AOPK ČR, pracovníků vědeckých a výzkumných pracovišť a zástupců nevládních organizací. Při řešení vědeckých otázek využívá výbor expertní skupinu, jejímiž členy jsou experti na ochranu mokřadů a vodního ptactva a garanti jednotlivých mokřadů.

Úmluva ukládá členským zemím povinnost vyhlásit na svém území minimálně jeden mokřad mezinárodního významu, který svými přírodními hodnotami odpovídá schváleným kritériím a zařadit ho do seznamu mokřadů mezinárodního významu. Stát se tím rovněž zavazuje, že zapsaným mokřadům věnuje zvýšenou péči a ochranu.

Ochrana lokalit, a to zcela nebo z části, je zajištěna formou národních parků (RS1, RS7), chráněných krajinných oblastí (RS2, RS5, RS6, RS8, RS10, RS11, RS13, RS14) nebo národních přírodních rezervací (RS3, RS4, RS9).

Tab. 5.7: Mokřady mezinárodního významu dle Ramsarské úmluvy v ČR

Poř. č.	Název	Rozloha (km ²)	Rok zápisu	Forma zajištění ochrany lokality	Kraj
RS1	Šumavská rašeliniště	102	1990	národní park	Jihočeský, Plzeňský
RS2	Třeboňské rybníky	96	1990	chráněná krajinná oblast	Jihočeský
RS3	Novozámecký a Břežňanský rybník	9	1990	národní přírodní rezervace	Liberecký
RS4	Lednické rybníky	7	1990	národní přírodní rezervace	Jihomoravský
RS5	Litovelské Pomoraví	62	1993	chráněná krajinná oblast	Olomoucký
RS6	Poodří	44	1993	chráněná krajinná oblast	Moravskoslezský
RS7	Krkonošská rašeliniště	2	1993	národní park	Královéhradecký, Liberecký
RS8	Třeboňská rašeliniště	11	1993	chráněná krajinná oblast	Jihočeský
RS9	Mokřady dolního Podyjí	115	1003	národní přírodní rezervace	Jihomoravský
RS10	Mokřady Liběchovky a Pšovky	4	1998	chráněná krajinná oblast	Středočeský
RS11	Podzemní Punkva	16	2004	chráněná krajinná oblast	Jihomoravský
RS12	Krušnohorská rašeliniště	112	2006	-	Ústecký, Karlovarský
RS13	Horní Jizera	23	2012	chráněná krajinná oblast	Liberecký
RS14	Pramenné vývěry a rašeliniště Slavkovského lesa	32	2012	chráněná krajinná oblast	Karlovarský

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny, Ramsarská úmluva [online]. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny, 2022 [cit. 1. 6. 2022]. Dostupné z URL: <<https://www.ochranaprirody.cz/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-umluvy/ramsarska-umluva/>>. Upraveno: Ústav územního rozvoje, 2022.

Mokřady dle Ramsarské úmluvy viz grafický list 5.8.

5.6. Přírodní parky

Přírodní parky (PřP) jsou nástrojem ochrany přírody a krajiny dle § 12 odst. 3 ZOPK. Přírodní parky zřizují krajské úřady nařízením, které vydává Rada kraje, a ve kterém omezují činnosti, jež by mohly vést k rušení, poškození nebo k zničení dochovaného stavu území, cenného pro svůj krajinný ráz a soustředěné estetické a přírodní hodnoty (§ 77a odst. 2 ZOPK). Přírodní parky často zasahují do území více obcí s rozšířenou působností a případně i do území více krajů, jsou proto sledovány v rámci těchto ÚAP ČR. Veškerou působnost v posuzování zásahů do krajinného rázu a vydávání příslušných stanovisek vykonávají úřady obcí s rozšířenou působností.

Předchůdcem přírodních parků byly tzv. klidové oblasti, které byly vyhlášované před rokem 1989 za účelem omezení negativních vlivů na rekreační využívání těchto oblastí. Z klidových oblastí se podle uvedeného zákona staly přírodní parky, ty však nemusí plně odpovídat vymezení předmětu ochrany dle ZOPK. Z důvodů odstranění nesrovnalostí v předmětu ochrany přírodních parků vyhlášených před platností ZOPK se stávající právní úpravou přistoupily některé kraje k větší vyhlášovacím dokumentům. Průběžně jsou vyhlášované parky nové.

Tab. 5.8: Přehled přírodních parků v ČR

Č.	Název přírodního parku	Stav	Č.	Název přírodního parku	Stav
1	Baba	stav	74	Niva Dyje	stav
2	Balinské údolí	stav	75	Niva Jihlavy	stav
3	Berounka	stav	76	Novohradské hory	stav
4	Bezručovo údolí	stav	77	Oderské vrchy	stav
5	Bobrava	stav	78	Okolí Okoře a Budče	stav
6	Bohdalov-Hartinkov	stav	79	Orlice	stav
7	Bohdalovsko	stav	80	Oslava	stav
8	Botič-Milíčov	stav	81	Pálenec	stav

Č.	Název přírodního parku	Stav	Č.	Název přírodního parku	Stav
9	Branžovský Hvozd	návrh	82	Peklo	stav
10	Brdy	stav	83	Petrovicko	stav
11	Březná	stav	84	Písecké hory	stav
12	Buděticko	stav	85	Plánický hřeben	stav
13	Buková hora	stav	86	Plziny	stav
14	Černická obora	stav	87	Pod Štědrým	stav
15	Čeřínek	stav / návrh rozšíř.	88	Podbeskydí	stav
16	Česká Kanada	stav	89	Podkomorské lesy	stav
17	Český les	stav	90	Polánka	stav
18	Čížovky	stav	91	Poluška	stav
19	Dolní Poohří	stav	92	Povodí Kačáku	stav
20	Dolní Povltaví	stav	93	Prakšická vrchovina	stav
21	Doubrava	stav	94	Prokopské a Dalejské údolí	stav
22	Doubovská pahorkatina	stav	95	Přebuz	stav
23	Draháň-Troja	stav	96	Radeč	stav
24	Džbán	stav	97	Radotínsko-Chuchelský háj	stav
25	Džbány-Žebrák	stav	98	Rakovecké údolí	stav
26	Hadovka	stav	99	Rohatiny	stav
27	Halasovo Kunštátsko	stav	100	Rokytko	stav
28	Halštrov	stav	101	Rokytná	stav
29	Heřmanův Městec	stav	102	Rymaň	stav
30	Homolka-Vojířov	stav	103	Řehořkovo Kořenecko	stav
31	Berounka	stav	104	Říčanka	stav
32	Horní Střela	stav	105	Říčky	stav
33	Hornopožárský les	stav	106	Sedmíhoří	stav
34	Hostivař-Záběhlíce	stav	107	Smetanka	stav
35	Hostýnské vrchy	stav	108	Smrčiny	stav
36	Hrádeček	stav	109	Soběnovská vrchovina	stav
37	Hřebeny	stav	110	Sovinecko	stav
38	Hřešihlavská	stav	111	Stráž nad Ohří	stav
39	Chlum	stav	112	Strážnické Pomoraví	stav
40	Chřiby	stav	113	Střed Čech	stav
41	Jabkenicko	stav	114	Střední Pohlaví	stav
42	Javořícká vrchovina	stav / návrh rozšíř.	115	Suchý vrch Buková hora	stav
43	Jelení vrch	stav	116	Svobodné hory	stav
44	Jeřáb	stav	117	Svratecká hornatina	stav
45	Jesenicko	stav	118	Sýkornice	stav
46	Ještěd	stav	119	Šárka-Lysolaje	stav
47	Jevišovka	stav	120	Škvorecká obora –Králičina	stav
48	Jistebnická vrchovina	stav	121	Terežské údolí	stav
49	Kakov-Plánický hřeben	stav	122	Trhoň	stav
50	Kamenné Vrchy	stav	123	Třebíčsko	stav
51	Kamínky	stav	124	Třemšín	stav
52	Kaňon Lužnice	stav	125	Turovecký les	stav
53	Kašperská vrchovina	stav	126	Údolí Bílého potoka	stav
54	Kersko-Bory	stav	127	Údolí Bystřice	stav
55	Kladecko	stav	128	Údolí Doubravy	stav
56	Klánovice-Čihadla	stav	129	Údolí Krounky a Novohradky	stav

Č.	Název přírodního parku	Stav	Č.	Název přírodního parku	Stav
57	Kochánov	stav	130	Údolí Křetinky	stav
58	Kornatický potok	stav	131	Údolí Prunéřovského potoka	stav
59	Kosí potok	stav	132	Údolí Rokytenky a Hvězdné	stav
60	Košíře-Motol	stav	133	Úterský potok	stav
61	Králický Sněžník	stav	134	Valcha	stav
62	Kukle	stav	135	Velkopopovicko	stav
63	Lanškrounské rybníky	stav	136	Velký Kosíř	stav
64	Leopoldovy Hamry	stav	137	Vizovické vrchy	stav
65	Les Včelný	stav	138	Výhon	stav
66	Loučenská hornatina	stav	139	Východní Krušné hory	stav
67	Lysicko	stav	140	Vyšebrodsko	stav
68	Maloskalsko	stav	141	Záhlinické rybníky	stav
69	Manětínská	stav	142	Zelenov	stav
70	Melechov	stav	143	Zlatý Kopec	stav
71	Mikulčický luh	stav	144	Ždánický les	stav
72	Modřanská rokle – Cholupice	stav	145	Želechovické paseky	stav
73	Moravice	stav	146	Želetavka	návrh

Zdroj: Územně analytické podklady krajů. Krajské úřady, 2022 [cit. 06 / 2022].

Dostupné z URL: <<https://portal.uur.cz/nastroje-uzemniho-planovani-v-ceske-republice/upd-a-upp-kraju.asp/>>.

Upraveno: Ústav územního rozvoje, 2022

5.7. Geoparky

5.7.1 Geoparky UNESCO

Termín geopark označuje území, které poskytuje obraz o vývoji Země a ukazuje vliv místního přírodního bohatství na ekonomický a kulturní rozvoj společnosti. Jde o označení pro geologicky cenné území, kde jsou ve spolupráci s místními obyvateli a organizacemi (státními, neziskovými i soukromými) rozvíjeny aktivity na podporu rozvoje oblasti a podporu návštěvnosti a vzdělanosti. Geopark je definován Ministerstvem životního prostředí. Nejedná se však o území, které by nějakým způsobem omezovalo lidskou činnost (vyjma území, které již mají nějaký ochranný status). Vedle geologických objektů a jevů jsou zde důležité i další zajímavosti, jako jsou kulturní a ekologické fenomény, archeologické a historické památky.

Na první Mezinárodní konferenci o geoparcích v Pekingu (2004) byla přijata Pekingská deklarace o ochraně geologického dědictví, na jejímž základě vznikla pod patronací UNESCO Světová síť geoparků. Podle Madonské deklarace (2004) se každý Evropský geopark stává automaticky i **Globálním geoparkem UNESCO**. Světová síť geoparků sdružovala v roce 2022 177 geoparků ze 46 zemí světa (UNESCO, Global Geoparks [cit. 1. 6. 2022]. URL: <https://en.unesco.org/global-geoparks/>).

Síť Evropských geoparků byla založena v roce 2000 a v roce 2022 sdružovala 88 geoparků ve státech Evropy (Global Geoparks Network, European Geoparks Network [cit. 1. 6. 2022], URL: https://globalgeoparksnetwork.org/?page_id=81/). Jediným členem této sítě na území České republiky je Geopark Český ráj. Hlavním cílem geoparků je podle Charty evropských geoparků ochrana geologických lokalit, výzkum, vzdělávání a popularizace geověd, rozvoj specificky orientované turistiky a udržitelný rozvoj území.

Každý Evropský geopark podléhá jednou za tři roky periodickému hodnocení a v případě špatného výsledku je mu mezinárodní označení odebráno. Každoročně na přelomu května a června se koná Evropský týden geoparků za účelem popularizace geoparků a na podporu ochrany geologického dědictví.

5.7.2 Síť národních geoparků České republiky

Institut geoparků u nás nevychází z legislativy. Geoparky vznikají na základě dobrovolné spolupráce různých subjektů v daném území, v úzké spolupráci se státní ochranou přírody. Podmínky a postup, kterým se území může stát českým národním geoparkem, upravilo MŽP směrnicí č. 6/2007 k zabezpečení jednotného postupu

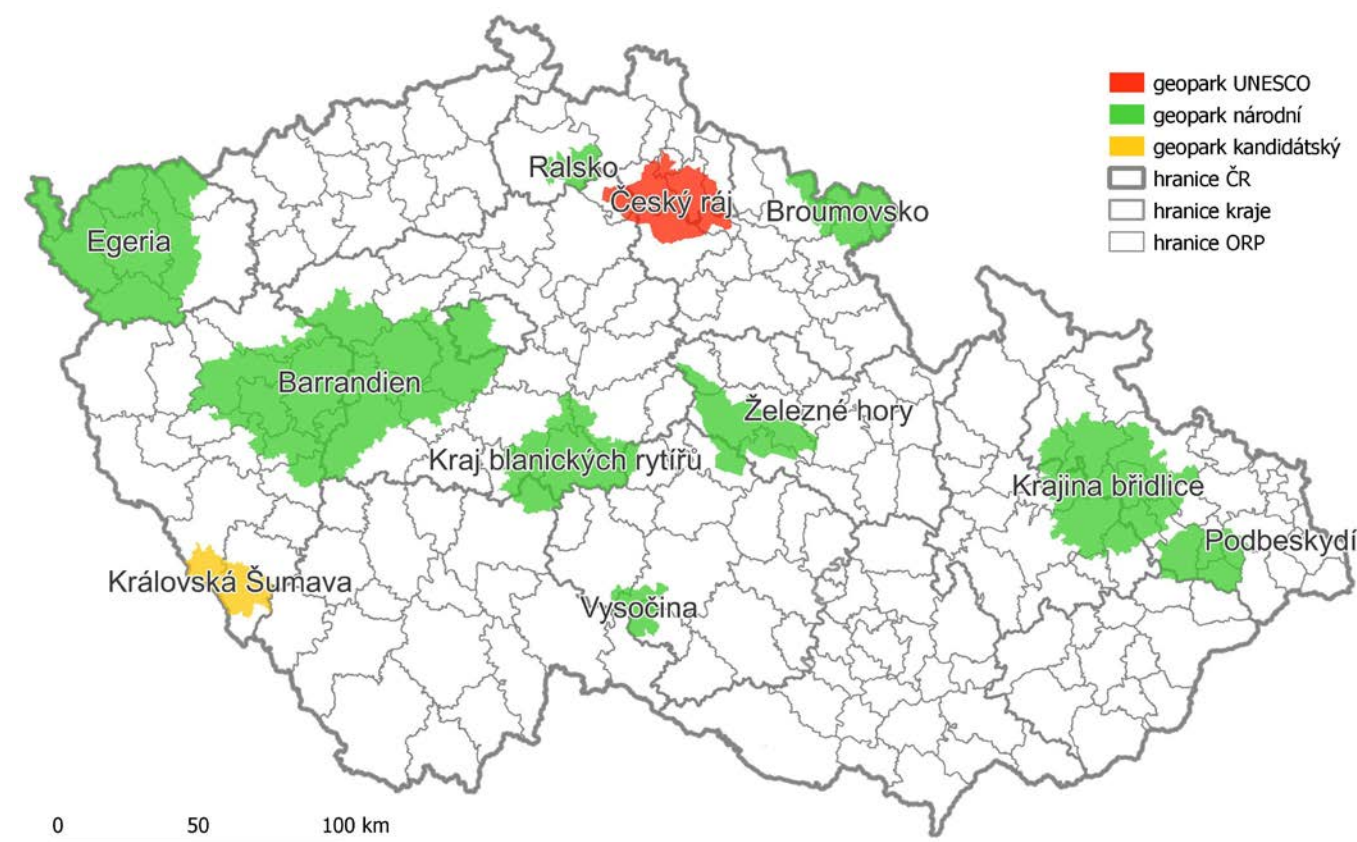
rezortu při nominaci území na národní geopark. Existuje Charta národních geoparků České republiky z roku 2018, které mají vlastní logo.

Výkonným orgánem sítě je *Rada národních geoparků*, což je zároveň poradní orgán ministerstva. Rada rozhoduje o geologické hodnotě daného území, posuzuje kandidatury, případně opětovně hodnotí již schválená území. Členy rady jsou zástupci MŽP, České geologické služby, Akademie věd ČR, Agentury ochrany přírody a krajiny, Ministerstva pro místní rozvoj, Národního památkového ústavu, Národního muzea, Univerzity Karlovy, Masarykovy univerzity, Jeskyní ČR a Národního centra šetrné turistiky.

V roce 2020 bylo na území ČR 11 členů sítě národních geoparků: Národní geopark Český ráj (který je současně Globálním geoparkem UNESCO), Národní geopark Egeria, Národní geopark Železné hory, GeoLocí, Národní Geopark Kraj Blanických rytířů, Národní geopark Podbeskydí, Národní geopark Ralsko, Národní geopark Vysočina, Národní geopark Broumovsko, Národní geopark Barrandien a Národní geopark Krajina břidlice. Kandidátským geoparkem je Geopark Královská Šumava navrhovaný v části Šumavy, mezi Kašperskými Horami, Kvildou, Železnou Rudou a Čachrovem

Zdroj: AOPK ČR, Geoparky [cit. 1. 6. 2022]. Dostupné z URL: <<https://www.ochranaprirody.cz/obecna-ochrana-prirody-a-krajiny/neziva-priroda/geoparky/>>.

Obr. 5.1: Geoparky ČR

Zpracoval: Ústav územního rozvoje, 2022. Podkladová data: AOPK ČR 2022, ČÚZK 2022. Stav k 06/2022.

5.8. Biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců

Živočiškové potřebují pro svou existenci nejen vhodné biotopy pro stálý výskyt – Biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců **viz grafický list 5.8**, ale také krajinný prostor, ve kterém může probíhat jejich migrace a vzájemná komunikace populací. Intenzivní rozvoj sídelní, průmyslové a dopravní infrastruktury vytváří neprostupné bariéry, jež rozdělují krajinu a populace na stále menší části, které přestávají plnit své ekologické funkce. Stále však dochází k fragmentaci krajiny, která patří v současnosti k největším rizikům pro zachování biodiverzity.

Vhodnou modelovou skupinou pro návrh opatření na zachování průchodnosti krajiny jsou velcí savci. Zde byli uvažováni rys ostrovid, vlk obecný, medvěd hnědý, los evropský a jelen lesní. Prvním důvodem výběru je vlastní ochrana těchto druhů. Druhým důvodem je skutečnost, že se jedná o organismy s největšími prostorovými nároky na migraci, a tedy tam, kde bude zajištěna průchodnost krajiny pro velké savce, bude dostatečná i pro ostatní druhy lesních živočichů.

Základním ochranným opatřením je vymezení částí krajiny, které mají pro výskyt a migraci druhů zásadní význam. Tyto části struktury krajiny tvoří čtyři vzájemně provázané kategorie:

1. Migračně významná území (MVÚ) - jádrová území, která zahrnují oblasti stálého výskytu velkých savců i prostory potřebné k migraci a chrání propustnost krajiny jako celku. Celková rozloha MVÚ je 42 % území ČR. Požadavkem je, aby hledisko zachování jejich propustnosti bylo jedním z důležitých kritérií v rámci procesů územního plánování. Intravilány obcí jsou z MVÚ vyčleněny.

2. Dálkové migrační koridory (DMK) - migrační koridory, které jsou vedeny uvnitř MVÚ a představují prostory pro zajištění alespoň minimální průchodnosti krajiny. Jsou reprezentovány osou a bufferem o šířce 250 m na každou stranu. Intravilány obcí jsou z DMK vyčleněny. Jsou vymezeny v místech, která jsou v současnosti stále ještě průchozí, přičemž se často jedná o poslední možnosti, kudy mohou velcí savci projít. V DMK nesmí být povolovány žádné stavby, které by snížily migrační propustnost koridoru. Celková délka DMK je 10 060 km.

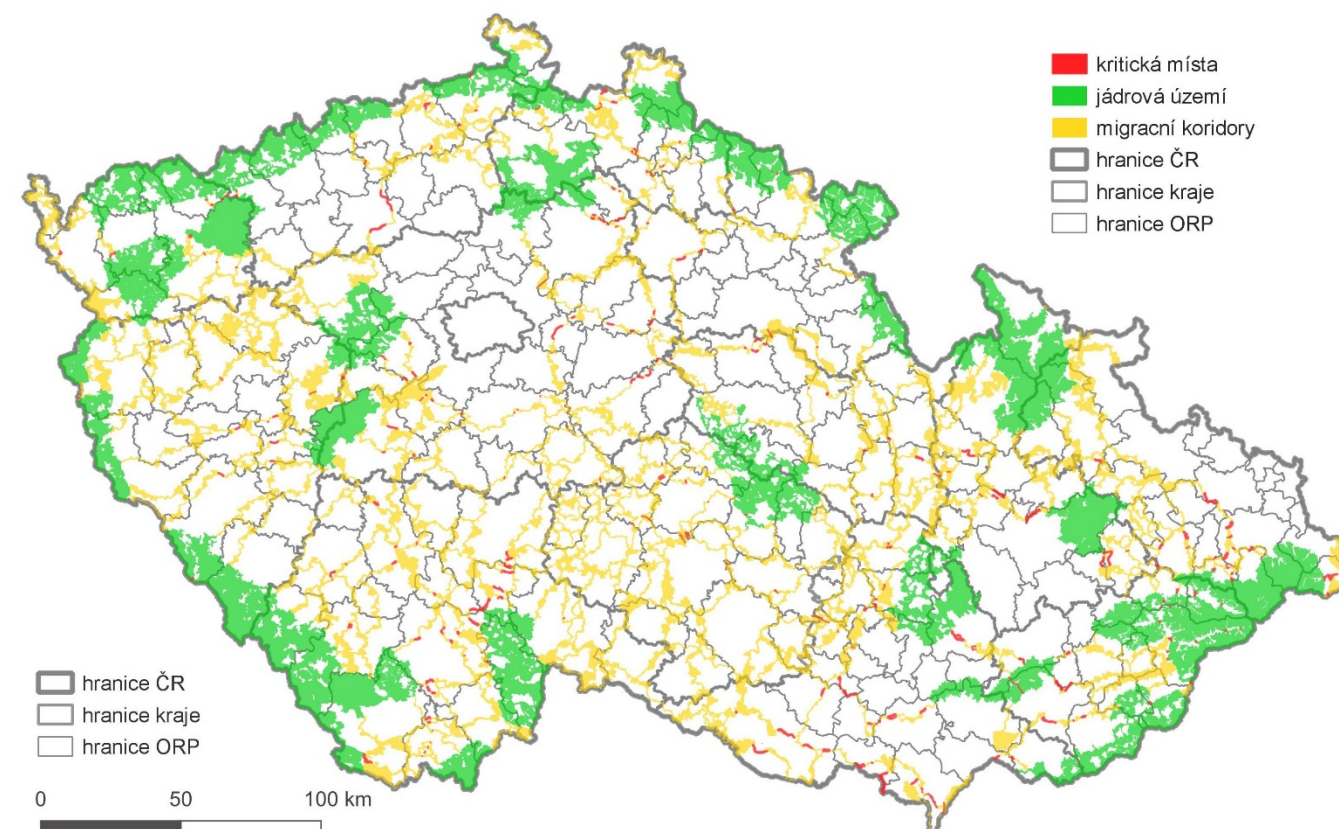
3. Místa omezení dálkových migračních koridorů – bariérová místa (DMK BM) jsou jednak **místa kritická**, kde je migraci velmi významně nebo zcela zabráněno, jednak **místa problémová**, která jsou průchozí, ale s velkým omezením. Na území ČR bylo v rámci migračních koridorů vyznačeno 29 kritických míst. Většinou jde o křížení koridorů s dálnicemi, v ostatních případech je koridor veden dlouhým úsekem bezlesí či silně zastavěným územím. Na koridorech bylo dále v terénu vymezeno 178 problémových úseků. Podmínkou je, že kritická místa je možné technicky reálnými prostředky zprůchodnit.

4. Migrační trasy (MT), které představují konkrétní technické nebo krajinné řešení ve vybraných kritických a problémových místech, zpracované v podrobném měřítku s návrhem detailních opatření. MT by měly být realizovány v rámci investiční přípravy.

Vymezení MVÚ a DMK probíhalo v rámci projektu „Vyhodnocení migrační propustnosti krajiny pro velké savce a návrh ochranných a optimalizačních opatření“ na základě komplexní metodiky, která byla založena na analýze nálevoých dat velkých savců, kategorizaci a popisu migračních bariér, matematických modelech krajinného potenciálu a habitatových preferencí, a především na rozsáhlém terénním průzkumu. Migrační koridory pro velké savce, které však jako takové nejsou v ČR legislativně zakotveny v žádném zákoně ani vyhlášce. Jsou jen součástí územně analytických podkladů, jež jsou jedním z nástrojů územního plánování v ČR, nejsou však pro rozhodování úřadů závazné.

Zdroj: Šelmy.cz [cit. 1. 6. 2022]. Dostupné z URL: <<https://www.selmy.cz/publikace/odborne-publikace/mapa-migracnich-koridoru-pro-velke-savce/>>.

Obr. 5.2. Biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců – jádrová území, migrační koridory, kritická místa

Zpracoval: Ústav územního rozvoje, 2022. Podkladová data: AOPK ČR 2022, Biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců (vlk, rys, medvěd, los). Dostupné z URL: <<https://data.nature.cz/ds/53/>>, ČÚZK 2022. Stav k 04/2021.

Biotop vybraných druhů zvláště chráněných velkých savců viz grafický list 5.9.

5.9 Cílové kvality krajiny

Krajina České republiky má své jedinečné hodnoty a velkou pestrost. Na území ČR převažují středně či více zalesněné pahorkatiny až vrchoviny. Většina hornatin se nachází při hranicích státu, nížiny v nivách řek (Labe, Vltava, Ohře, Morava, Odra), výjimku tvoří Ostravská pánev. Místa velmi kontrastně přecházejí nížiny do hor (Podkrušnohorská pánev / Krušné hory, Poodří / Beskydy) nebo krajiny výrazně narušené těžbou a průmyslem s územími vysoké přírodní a krajinářské hodnoty (Ústecko / České Švýcarsko a České středohoří, Ostravsko / Beskydy, Sokolovsko / Slavkovský les, aj.).

Ve smyslu Evropské úmluvy o krajině vyjadřuje cílová kvalita krajiny (původní překlad Evropské úmluvy o krajině používal pojem „cílová charakteristika krajiny“) požadavky a přání lidí na charakter prostředí, v němž žijí, formulované pro danou krajinu kompetentními veřejnými orgány. Účelem vymezení krajin se shodnou cílovou kvalitou je základem územně diferencované péče o krajinu. Dle Přílohy č. 4 k vyhlášce č. 500/2006 Sb. v platném znění, odst. 1 písm. f) je povinnou součástí textové části zásad územního rozvoje **stanovení cílových kvalit krajin** (Evropská úmluva o krajině č. 12/2017 Sb. m. s.), **včetně územních podmínek pro jejich zachování nebo dosažení** a dle odst. 2 písm. c) je povinnou součástí grafické části zásad územního rozvoje **výkres krajin, pro které se stanovují cílové kvality**. V současné době mají všechny kraje ČR zpracovány v zásadách územního rozvoje cílové kvality krajiny, avšak dle různých metodik.

II. Závěrečný souhrn

Problémy z hlediska územního plánování

Suburbanizace a zpevnování ploch: Jedním ze současných problémů krajiny je rozvoj zástavby „na zelené louce“ (greenfields) jak pro účely komerčních center, logistických či průmyslových areálů, tak i bydlení (suburbanizace). Tato výstavba je realizována ve volné krajině či na okraji sídel. Dochází zde k často nežádoucímu prorůstání měst do volné krajiny a stírání hranic mezi nimi. Snižuje se prostupnost krajiny, dopady jsou též na krajinný ráz území. Při velkoplošném záboru území pro výrobní skladovací či parkovací plochy se mohou výrazně změnit i odtokové poměry a může tak rychleji docházet k nástupu místních povodňových vln. K suburbanizaci dochází v největší míře v zázemí největších měst. Za posledních 20 let vzrostla v ČR výměra zastavených ploch o více než 33 km² (ČSÚ, Veřejná databáze, Katastrální výměry – druhy pozemků [cit. 6. 6. 2022], URL: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky&katalog=32327/>). V posledních letech však mírně klesá bytová výstavba v nezastavěném území.

K dané problematice viz např. webové stránky statistik veřejné databáze ČSÚ, věnované území a sídelní struktuře: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky&katalog=30829>, webový portál suburbanizace.cz: <https://www.suburbanizace.cz/>, portál Atlas obyvatelstva - specializovaná mapa Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy: <http://www.atlasobyvatelstva.cz/cs/cr-2013>, internetové stránky MV ČR věnované suburbanizaci: <http://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jeji-dusledky.aspx>, nebo publikaci Špačková, P., Ouředníček, M., Novák, J. (2016): Zóny rezidenční suburbanizace 2013. .

Sucho v krajině: Vážným problémem České republiky je dlouhodobé sucho v krajině. **Sucho** je nahodilý přírodní jev způsobený deficitem srážek, který následně vede k poklesu množství vody v různých částech hydrologického cyklu. **Nedostatek vody** je umělý jev, jedná se o nerovnováhu, tj. stav kdy množství disponibilních vodních zdrojů není dostatečné pro uspokojení požadavků společnosti. Sucho i nedostatek vody mohou mít negativní dopady na biologickou rozmanitost, jakost vody, zhoršování stavu vodních útvarů, úbytek mokřadů, erozi půdy, degradaci a obsah vody v půdě a mohou tak způsobit hospodářské ztráty.

Sucho bylo v ČR zaznamenáno v letech 1904, 1911, 1921, 1947, 1976, počátkem 90. let, v roce 2003 a od roku 2015 až do roku 2022. V roce 2015 byly zaznamenány problémy se zásobováním obyvatelstva v obcích s nedostatečně spolehlivými vodními zdroji a výrazně vzrostly dopady sucha zejména na zemědělskou produkci a lesní hospodářství, vč. související kůrovcové kalamity. Mění se klimatické podmínky dále zvyšují pravděpodobnost výskytu suchých období. Lze proto očekávat nejen pokles dostupného množství vody, ale i pokles jakosti vody. Blíže viz portál Sucho v krajině, MŽP, MZe, ÚÚV TGM: <https://suchovkrajine.cz/>.

Fragmentace krajiny: S realizací velkých staveb dopravní infrastruktury dochází k narůstání nežádoucí fragmentace krajiny. Rozsáhlé terénní úpravy, šířka komunikací a vysoká intenzita provozu omezují migraci živočichů a vedou k nežádoucí fragmentaci populací volně žijících druhů. Zvláště patrné je to v metropolitních regionech (pražská aglomerace, Ostravsko, Podkrušnohoří). Nejméně fragmentované jsou vojenské újezdy, Šumava a Podšumaví, Slavkovský les, Hrubý a Nízký Jeseník, Javořícká vrchovina.

Eroze vodní a větrná: Eroze půdy, zejména vodní, ale i větrná, patří k hlavním faktorům degradace zemědělské, ale i lesní půdy, a tím i k největším problémům krajiny vůbec. Nejde jen o odnos organických a minerálních částic vodou či větrem a jejich ukládání na jiných místech, a tím ke ztrátám na zemědělské produkci, ale také o škody druhotné na vodních tocích a plochách, komunikacích, budovách apod. Za posledních 30 let se degradace půdy erozí výrazně zrychlila.

Na vznik vodní eroze má zejména vliv sklonitost a délka pozemku po spádnicí, dále pak vegetační pokryv (např. přítomnost či nepřítomnost mezí či remízků), vlastnosti půdy a její náchylnost k erozi, přítomnost protierozních opatření a četnost výskytu přívalových srážek. Podstatný vliv má nevhodné hospodaření. Zejména jde o nevhodné plodiny, nevhodnou agrotechniku, nedostatek organické hmoty (humusu) v půdě. To vše vede k nadměrné vodní erozi půdy a její degradaci (tj. snižování úrodnosti), což má následky např. i ve vodním hospodářství (problémy se zanášením koryt vodních toků, vodních nádrží, zhoršování jakosti povrchových i podzemních vod).

Příčinami vzniku větrné eroze jsou zejména nadměrná velikost půdních bloků s jedním druhem plodiny, chybějící větrolamy, aleje, remízky, meze apod., dále pak chybějící vegetační pokryv, vlastnosti půdy a její náchylnost k erozi a četnost výskytu a síla větrů.

Zalesňování: Zalesňování nedostatečně produktivních zemědělských pozemků je v současné době poměrně aktuální otázkou především vzhledem k dříve nadměrnému zornění půdního fondu i v horských oblastech, dnes panujícímu přebytku potravinové produkce na evropských trzích a z toho vyplývajících požadavků na jiné

hospodářské využití lokalit situovaných především v podhůřích a horách České republiky. Výměra půd potenciálně určených k zalesnění v rámci našeho státu činí 265 tisíc hektarů (časopis Lesnická práce č. 03/06, článek Zalesňování zemědělských půd – Výzva pro lesnický sektor, Dušan Kacálek, Vilém Podrázský). Cílem zalesnění těchto pozemků je produkce dřeva, a to buď klasicky v lesnických obhospodařovaných porostech, nebo zakládáním plantáží rychle rostoucích dřevin (především topoly) k získání dostupné obnovitelné energetické suroviny. Stejně často dochází i ke spontánnímu zarůstání ladem ležících horských luk, zejména mechanizačně hůře dostupných. Přes významné funkční účinky spojené s existencí lesa v krajině (hydrická, půdoochranná, hygienická funkce, podpora biodiverzity, ÚSES atd.) dochází ke ztrátě typické pestré krajinné mozaiky podhorských území spojených mj. s pastvou, rozptýleným osídlením, rozptýlenou keřovou a stromovou vegetací, ekologicky cennými lučními a ekotonovými společenstvy lesních okrajů aj. To kromě výrazné ztráty tradičního charakteru těchto území může mít za následek i úbytek četných rostlinných a zejména drobných živočišných druhů. Neméně důležité je rovněž znovuzalesňování stávajících lesních pozemků (především pozemků se smrkovou monokulturou), na kterých došlo k plošnému poškození lesních porostů v posledních letech zejm. kůrovcovou kalamitou.

Vizuálně exponované objekty v krajině: Významným problémem je narůstání „estetického znečišťování“ krajiny v důsledku realizace vysokých staveb technického charakteru ve volné krajině, zejména v exponovaných polohách (vysoké či plošně rozsáhlé stavby ve volné krajině, vedení VVN, věže operátorů GSM, vysoké větrné elektrárny, ale i plošně nevhodně působící fotovoltaické elektrárny apod.).

Náměty z hlediska územního plánování

Jedněmi z hlavních úkolů územního plánování je účelná organizace území a regulace zástavby a též ochrana nezastaveného území. Účinným a ze zákona závazným nástrojem územního plánování je územně plánovací dokumentace, tj. zásady územního rozvoje a zejména pak územní plán a navazující regulační plán. Je proto nezbytné, aby města a obce, především ta, na jejichž území se v největší míře projevují uvedené problémy, měla kvalitní územní plán a pro vybrané nejexponovanější části území regulační plán či územní studii.

Na úrovni zásad územního rozvoje mají být v území vymezeny krajiny a stanoveny jejich cílové kvality a územní podmínky pro jejich zachování nebo dosažení. Vhodným nástrojem pro koordinaci plánování krajiny na úrovni správních obvodů ORP je územní studie krajiny jako územně plánovací podklad, která vymezí krajinné okrsky a navrhne pro ně rámcové podmínky využití a rámcová doporučení pro opatření. Další zpřesnění koncepce uspořádání krajiny je obsahem územního plánu, který je ve vybraných obzvláště exponovaných částech území vhodné doplnit regulačním plánem, popř. územní studií, jejichž zpracování lze v územním plánu uložit. Detailním nástrojem pro plánování a realizaci krajinných úprav na úrovni katastrů, který ale leží mimo působnost územního plánování, avšak je nezbytné, aby byl s územně plánovací dokumentací koordinován, jsou pozemkové úpravy.

V územně plánovací dokumentaci dbát zejména na:

- **ochranu krajiny a krajinného rázu** vhodným řešením organizace krajiny (vč. stanovování jejich cílových kvalit v zásadách územního rozvoje) s ohledem na vyvážený podíl lesů, zemědělské půdy zorněné a nezorněné, krajinné zeleně a vodních ploch, a dále citlivým umístováním objektů ve vizuálně exponovaných polohách v krajině tak, aby byly zachovány přírodní, estetické a produkční funkce krajiny,
- **ochranu nezastavěného území** přednostním využíváním volných ploch v zastavěném území, včetně ploch brownfields, a též detailním prokazováním a vyhodnocováním potřeby nových ploch pro zástavbu v nezastavěném území,
- **regulaci suburbanizace** vhodným a všestranně projednaným návrhem uspořádání dotčeného území, včas zakotveným do řešení územního plánu,
- **ohled na krajinný ráz a na biodiverzitu území** v případě žádostí o zalesňování v krajinářsky cenných územích, tedy ve velkoplošných ZCHÚ i přírodních parcích (viz Kacálek, D., Bartoš, J.: Problematika zalesňování neproduktivních zemědělských pozemků v ČR),
- **ochranu krajiny a nezastavěného území před fragmentací** vhodným umístováním zejména liniových staveb a vymešováním zastavitelných ploch ve volné krajině,
- **ochranu půdy** zejména vhodným uspořádáním nezastavěného území, především návrhem protierozních opatření v krajině včetně zatravňování ploch orné půdy (zejm. nadměrně erozí ohrožených) a opatření ke zvyšování retenčních schopností krajiny,
- **obnovu a posilování přirozeného vodního režimu v krajině** zejména opatřeními v krajině pro obnovu a zvýšení schopnosti krajiny zadržovat vodu, obnovou a posílením přirozených funkcí vodních toků a niv, včetně obnovy přirozených vodních prvků v krajině a prováděním komplexních pozemkových úprav s ohledem na výše uvedené a návazně na územně plánovací dokumentaci.

IV. Právní rámec, zákony a vyhlášky

- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o ochraně přírody a krajiny). *Zákon je v gesci Ministerstva životního prostředí.*
- Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů. *Zákon je v gesci Ministerstva životního prostředí.*
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů. *Zákon je v gesci Ministerstva zemědělství.*
- Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. *Vyhláška je v gesci Ministerstva životního prostředí.*
- Nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit. *Nařízení vlády je v gesci Ministerstva životního prostředí.*

V. Použité zdroje

Strategické a rezortní dokumenty

- Státní politika životního prostředí 2030 s výhledem do 2050. *Dokument je v gesci Ministerstva životního prostředí.*
- Strategie ochrany biologické rozmanitosti ČR 2016-2025. *Dokument je v gesci Ministerstva životního prostředí.*
- Státní program ochrany přírody a krajiny ČR (aktualizace 1. 4. 2020). *Dokument je v gesci Ministerstva životního prostředí.*

Evropské a mezinárodní dokumenty a směrnice

- Evropská úmluva o krajině (The European Landscape Convention), Florencie, 20. 10. 2000
- Ramsarská úmluva – Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva (The Ramsar Convention on Wetlands), Rámsar, 2. 2. 1971
- Program Člověk a biosféra (Man and the Biosphere Programme), UNESCO, 1970
- Charta evropských geoparků (European Geoparks Charter), Lesbos, 5. 6. 2000
- Úmluva o biologické rozmanitosti (Convention on Biological Diversity), Rio de Janeiro, 5. 6. 1992
- Bonnská úmluva – Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals), Bonn, 23. června 1979
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků („směrnice o ptácích“) - kodifikované znění směrnice 79/409/EHS
- Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin („směrnice o stanovištích“)
- NATURA 2000 – soustava chráněných území evropského významu
- Směrnice 2000/60/ES Evropského parlamentu a Rady ustanovující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky
- Pekingská deklarace o ochraně světového geologického dědictví, Peking, 29. 6. 2004
- Madonská deklarace mezi divizí věd o zemi při UNESCO a evropskou sítí geoparků, Madona, 29. 10. 2004

Ostatní

- *Metodický pokyn odboru ochrany lesa a půdy Ministerstva životního prostředí č.j. OOLP/1067/96 ze dne k odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu (Věstník MŽP, ročník 1996, částka 4)*
- *Vorel, I., Bukáček, R., Matějka, P., Culek, M., Sklenička, P. Metodika posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz. České vysoké učení technické v Praze, Nakladatelství Naděžda Skleničková. Praha. 2004. ISBN 80-903206-3-5.*
- *Kacálek, D., Bartoš, J.: Problematika zalesňování neproduktivních zemědělských pozemků v ČR. In: Současné trendy v pěstování lesů: sborník referátů z výročního mezinárodního semináře pracovišť zabývajících se pěstováním lesů v České a Slovenské republice konané 16. a 17. září 2002 v Kostelci nad Černými lesy. Sest. J. Karas. Praha: ČZU – katedra pěstování lesů, 2002.*
- *Kolektiv autorů. Situační a výhledová zpráva: Půda 2021. Ministerstvo zemědělství. Praha. 2021. ISBN 978-80-7084-598-2.*
- *Limity využití území, Internetová příručka [online]. Brno: Ústav územního rozvoje, 2022. Dostupné z URL: <<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591/>>.*
- *Územně analytické podklady krajů. Krajské úřady, 2022. Dostupné z URL: <<https://portal.uur.cz/nastroje-uzemniho-planovani-v-ceske-republice/upd-a-upp-kraju.asp>>.*
- *Ústřední seznam ochrany přírody [online]. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2016. Dostupné z URL: <<https://drusop.nature.cz/portal/>>.*
- *AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Dostupné z URL: <<http://www.ochranaprirody.cz/>>.*
- *Biosférická rezervace Dolní Morava, obecně prospěšná společnost. Dostupné z URL: <<http://www.dolnimorava.org/>>*
- *CENIA – Česká informační agentura životního prostředí. Dostupné z URL: <<https://www.cenia.cz/>>.*
- *ČGS – Česká geologická služba. Dostupné z URL: <<http://www.geology.cz/>>.*
- *ČSÚ – Český statistický úřad. Dostupné z URL: <<https://www.czso.cz/>>.*
- *MŽP – Ministerstvo životního prostředí. Dostupné z URL: <<http://mzp.cz/>>.*
- *MZe – Ministerstvo zemědělství, portál eAGRI – resortní portál Ministerstva zemědělství. Dostupné z URL: <<http://eagri.cz/>>.*
- *ÚHÚL – Ústav pro hospodářskou úpravu lesů. Dostupné z URL: <<http://www.uhul.cz/>>.*
- *ÚÚR – Ústav územního rozvoje. Dostupné z URL: <<http://www.uur.cz/>>.*
- *VÚMOP – Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, veřejná výzkumná instituce. Dostupné z URL: <<http://www.vumop.cz/>>.*

VI. Použité zkratky

AOPK	agentura ochrany přírody
BPEJ	bonitovaná půdně ekologická jednotka
DMK	dálkové migrační koridory
DMK BM	místa omezení dálkových migračních koridorů – bariérová místa
EVL	evropsky významné lokality
EECONET	European Ecological Network
CHKO	chráněná krajinná oblast
LBC	lokální biocentrum
LBK	lokální biokoridor
MAB	Man and Biosphere (Program Člověk a Biosféra)
MT	migrační trasy
MVÚ	migračně významná území
NP	národní park

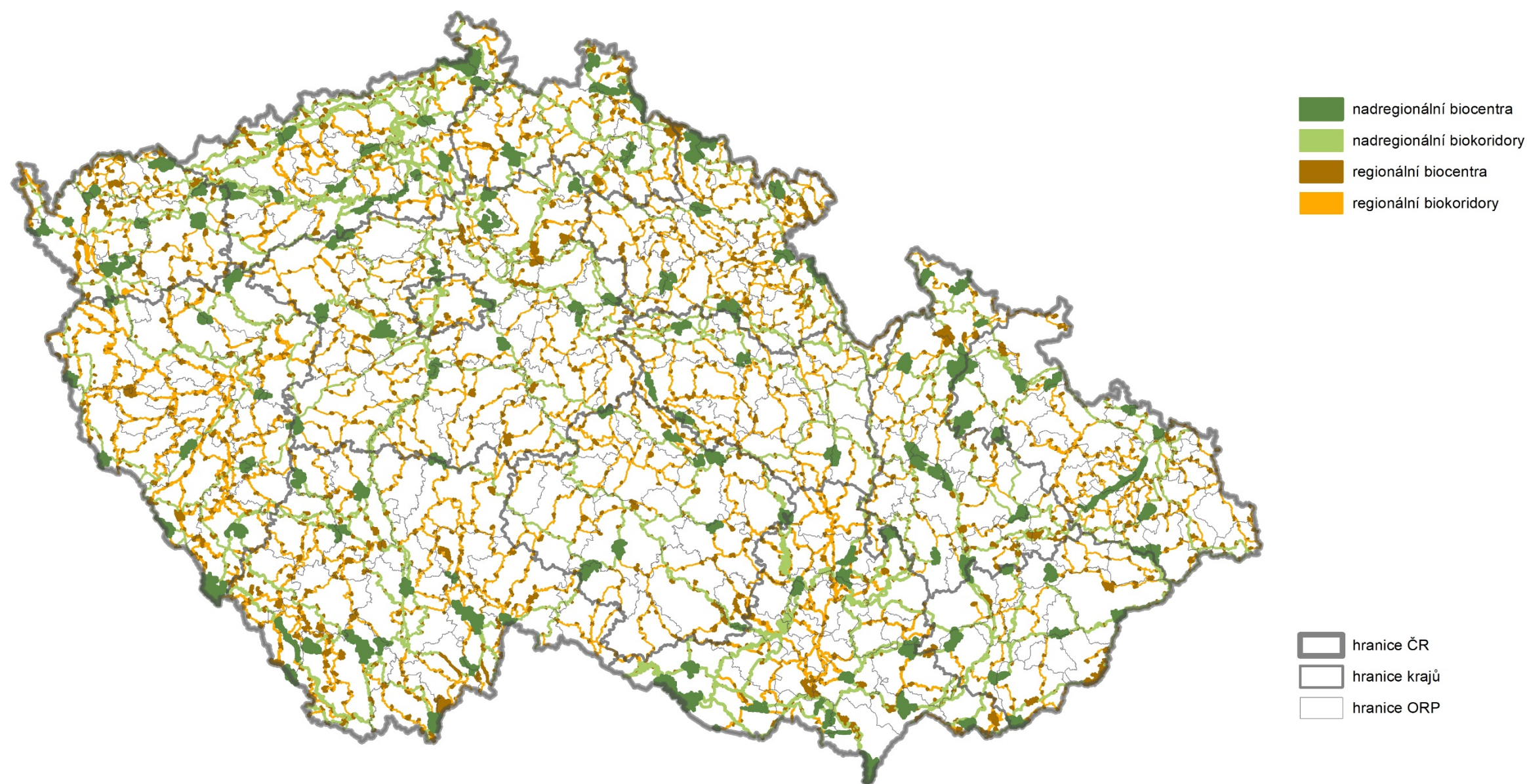
NPP	národní přírodní památka
NPR	národní přírodní rezervace
NRBK	nadregionální biokoridor
NRBC	nadregionální biocentrum
PEEN	Pan-European Ecological Network
PO	ptačí oblast
PP	přírodní památka
PR	přírodní rezervace
PřP	přírodní park (též PPK)
SAC	Special Area of Conservation (zvláštní oblasti ochrany)
SCI	Sites of Community Importance (stanoviště, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin)
SPA	Special Protection Areas (zvláště chráněná území)
STG	skupiny typů geobiocénů
PUPFL	pozemky určené k plnění funkcí lesa
RBC	regionální biocentrum
RBK	regionální biokoridor
ÚAP	územně analytické podklady
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu)
ÚPD	územně plánovací dokumentace
ÚSES	územní systém ekologické stability
VKP	významný krajinný prvek
ZCHÚ	zvláště chráněná území
ZOPK	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
ZPF	zemědělský půdní fond

VII. Seznam grafických listů kapitoly 5

- 5.1 Nadregionální a regionální územní systém ekologické stability dle AOPK ČR
- 5.2 Nadregionální a regionální územní systém ekologické stability dle ZÚR
- 5.3 Velkoplošná zvláště chráněná území
- 5.4 Maloplošná zvláště chráněná území
- 5.5 Soustava Natura 2000 – evropsky významné lokality
- 5.6 Soustava Natura 2000 – ptačí oblasti
- 5.7 Biosférické rezervace UNESCO
- 5.8 Mokřady mezinárodního významu dle Ramsarské úmluvy
- 5.9 Biotopy vybraných druhů zvláště chráněných velkých savců

Nadregionální a regionální územní systém ekologické stability dle AOPK ČR

Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.1

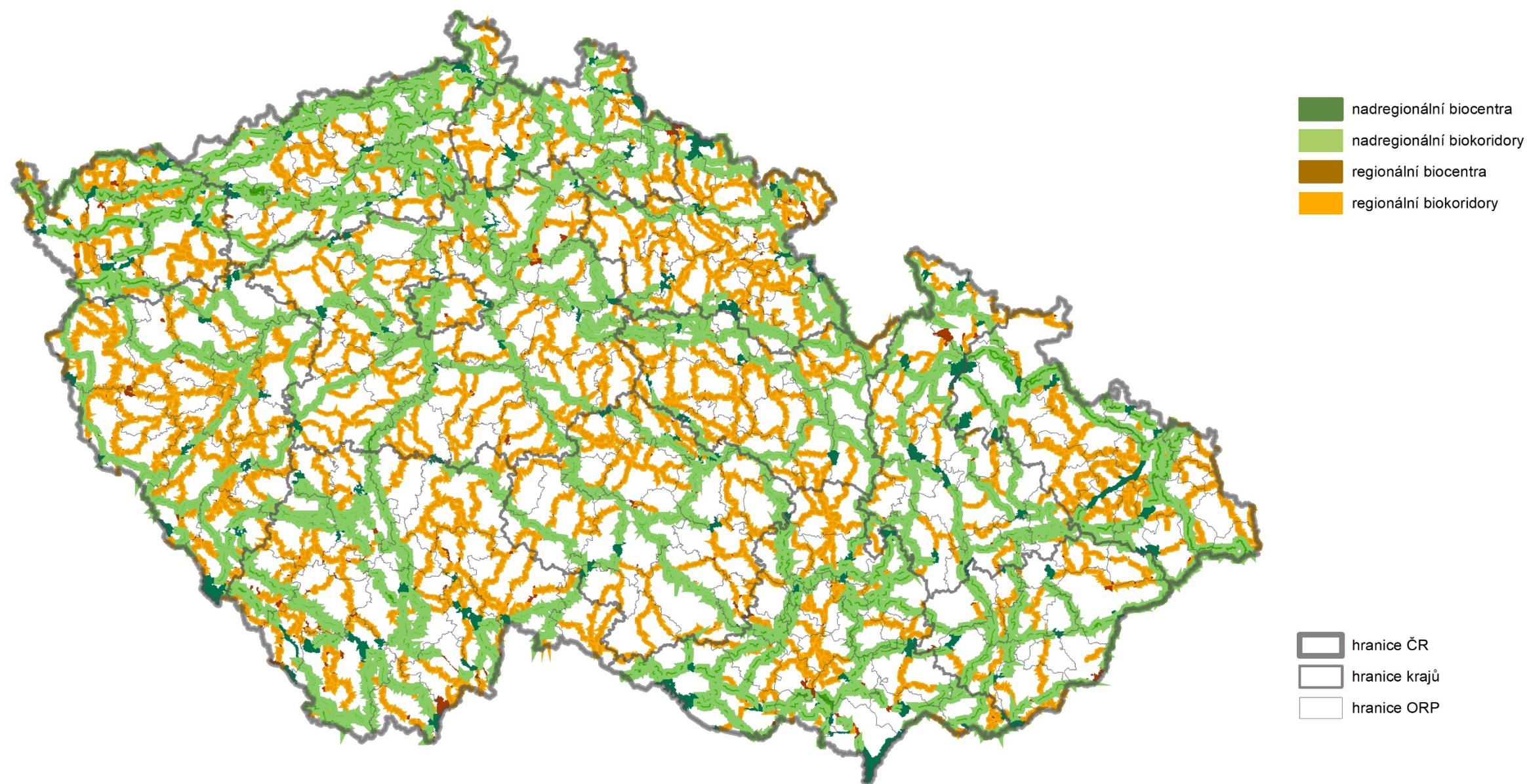
Podkladová data: © AOPK
Zpracování: © ÚÚR, 2021
Stav k 03/2021

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Nadregionální a regionální územní systém ekologické stability dle ZÚR

Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.2

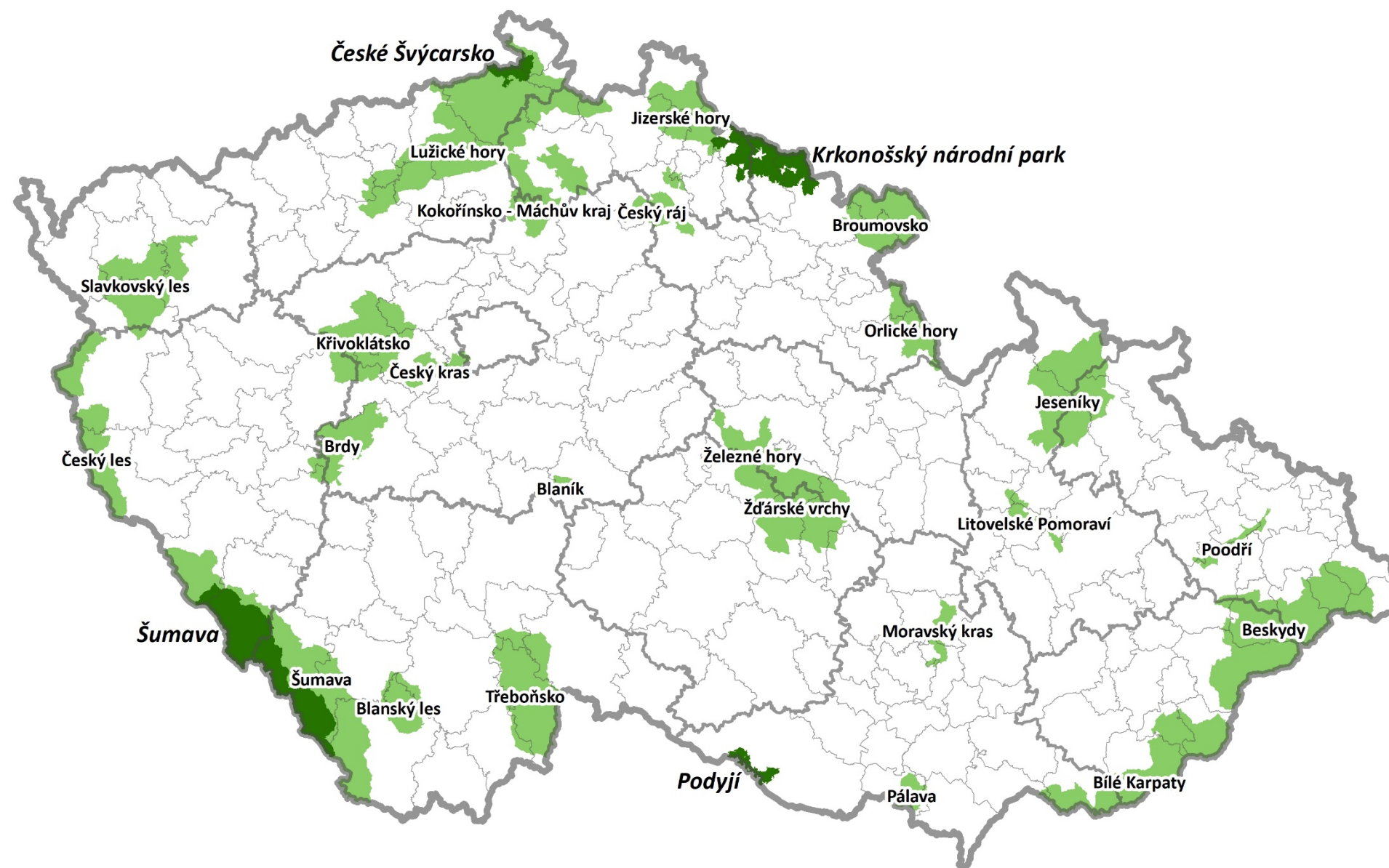
- nadregionální biocentra
- nadregionální biokoridory
- regionální biocentra
- regionální biokoridory
- hranice ČR
- hranice krajů
- hranice ORP

Podkladová data: © AOPK
Zpracování: © ÚÚR, 2021
Stav k 03/2021

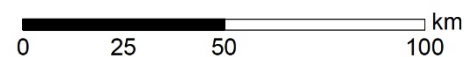

Velkoplošná zvláště chráněná území

Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.3

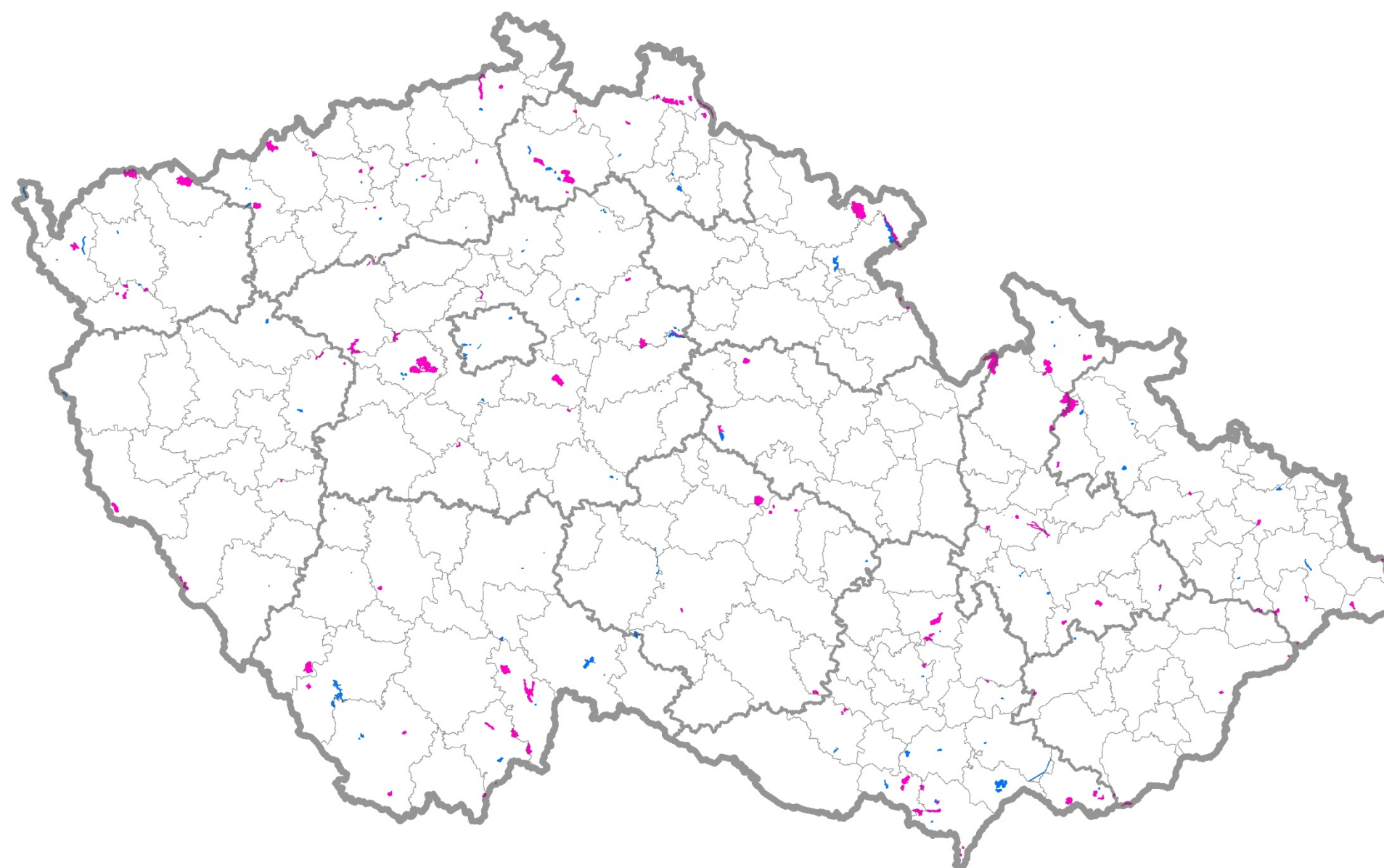
Podkladová data: © AOPK
Zpracování: © ÚÚR, 2021
Stav k 2019

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Maloplošná zvláště chráněná území

Národní přírodní rezervace a národní přírodní památky

- národní přírodní rezervace
- národní přírodní památky

- hranice ČR
- hranice krajů
- hranice ORP

Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.4

Podkladová data: © AOPK
Zpracování: © ÚÚR, 2021
Stav k 2019

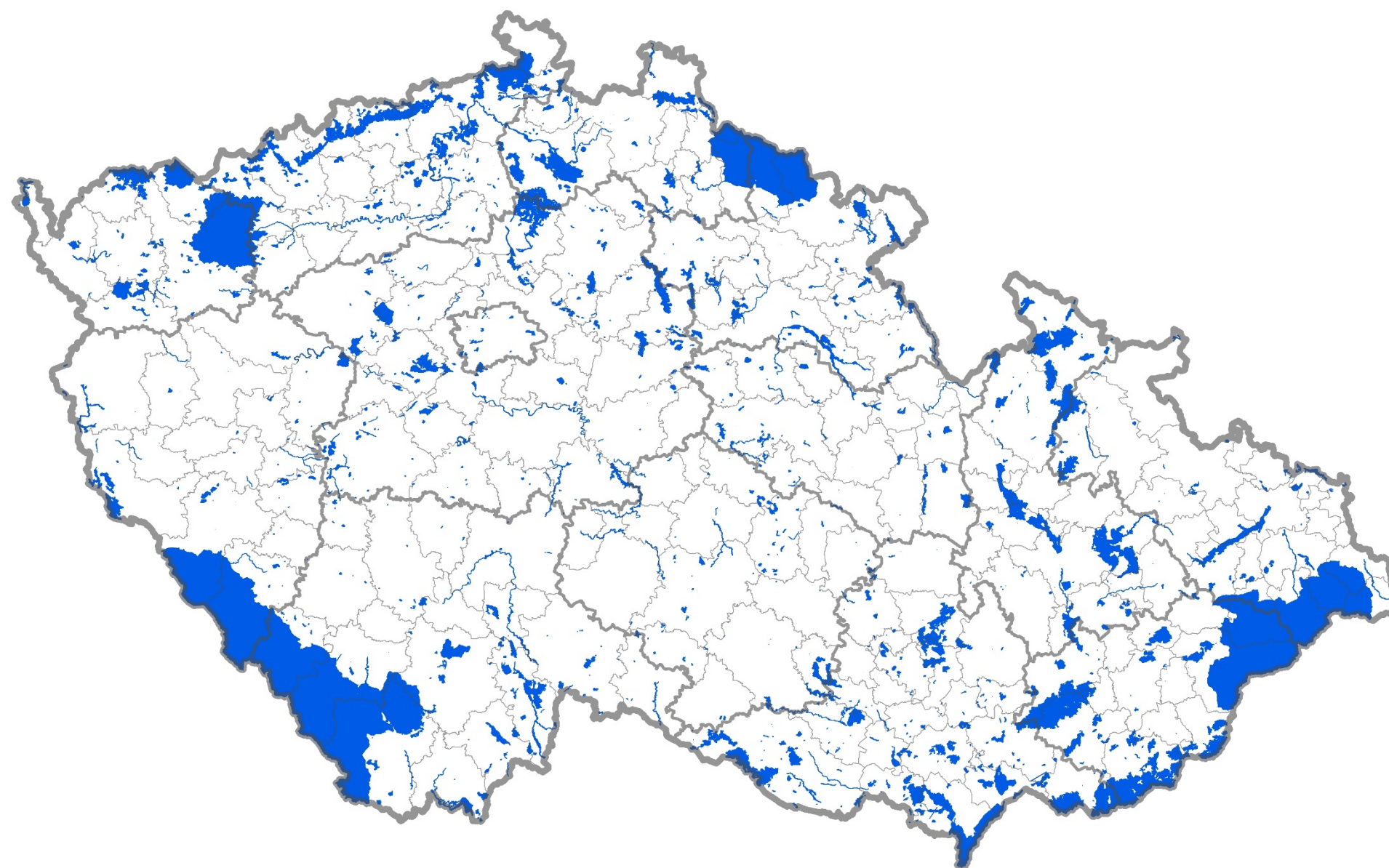
Soustava Natura 2000 – evropsky významné lokality

LEGENDA

Natura 2000
evropsky významné lokality

 evropsky významné lokality

 hranice ČR
 hranice krajů
 hranice ORP
 evropsky významné lokality

Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.5

0 25 50 100 km

Podkladová data: © AOPK
Zpracování: © ÚÚR, 2021
Stav k 03/2021

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

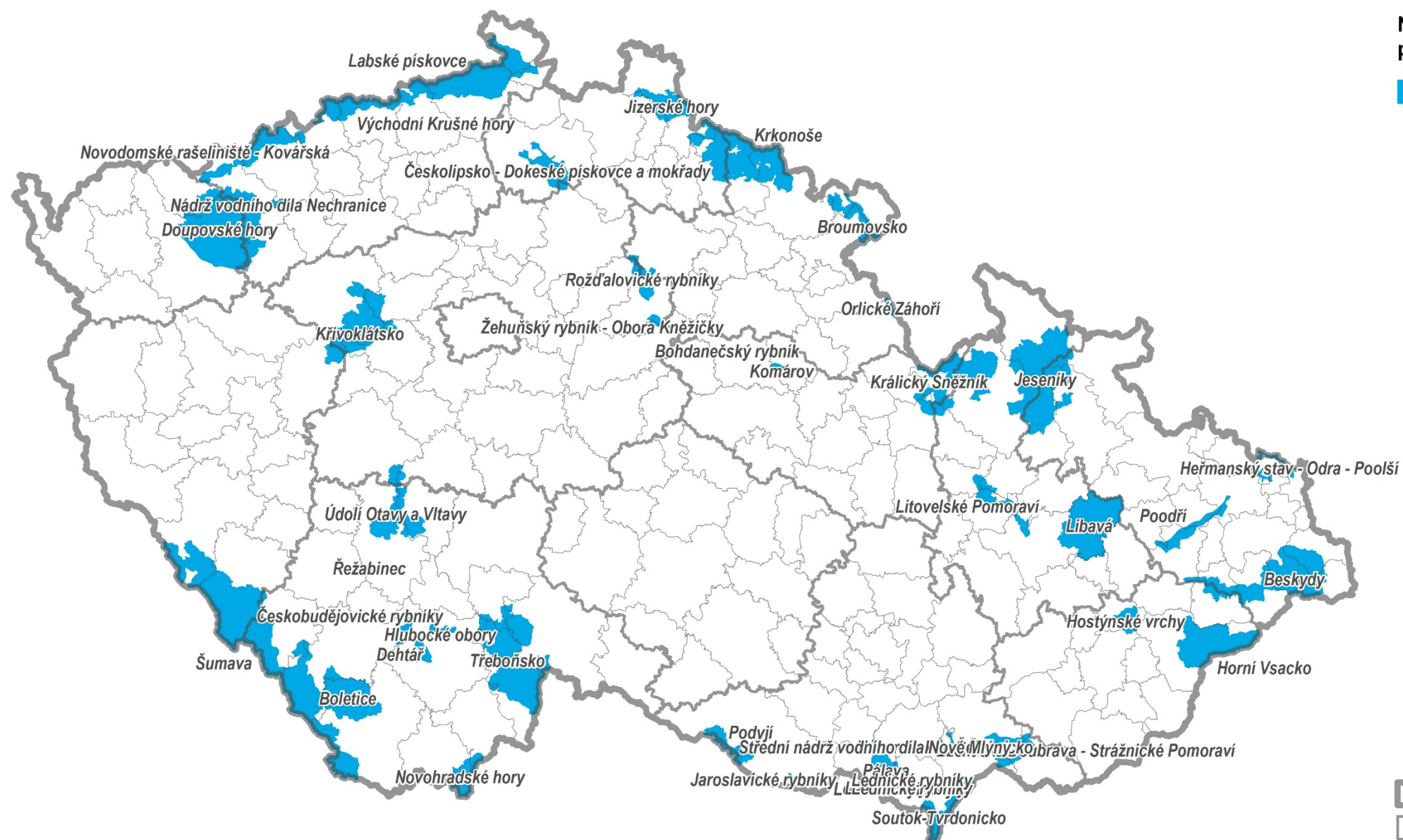
Soustava Natura 2000 – ptačí oblasti

LEGENDA

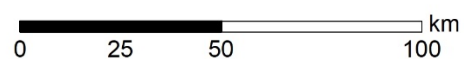
Natura 2000
ptačí oblasti

ptačí oblasti

hranice ČR
 hranice krajů
 hranice ORP
 ptačí oblasti

Územně analytické podklady České republiky

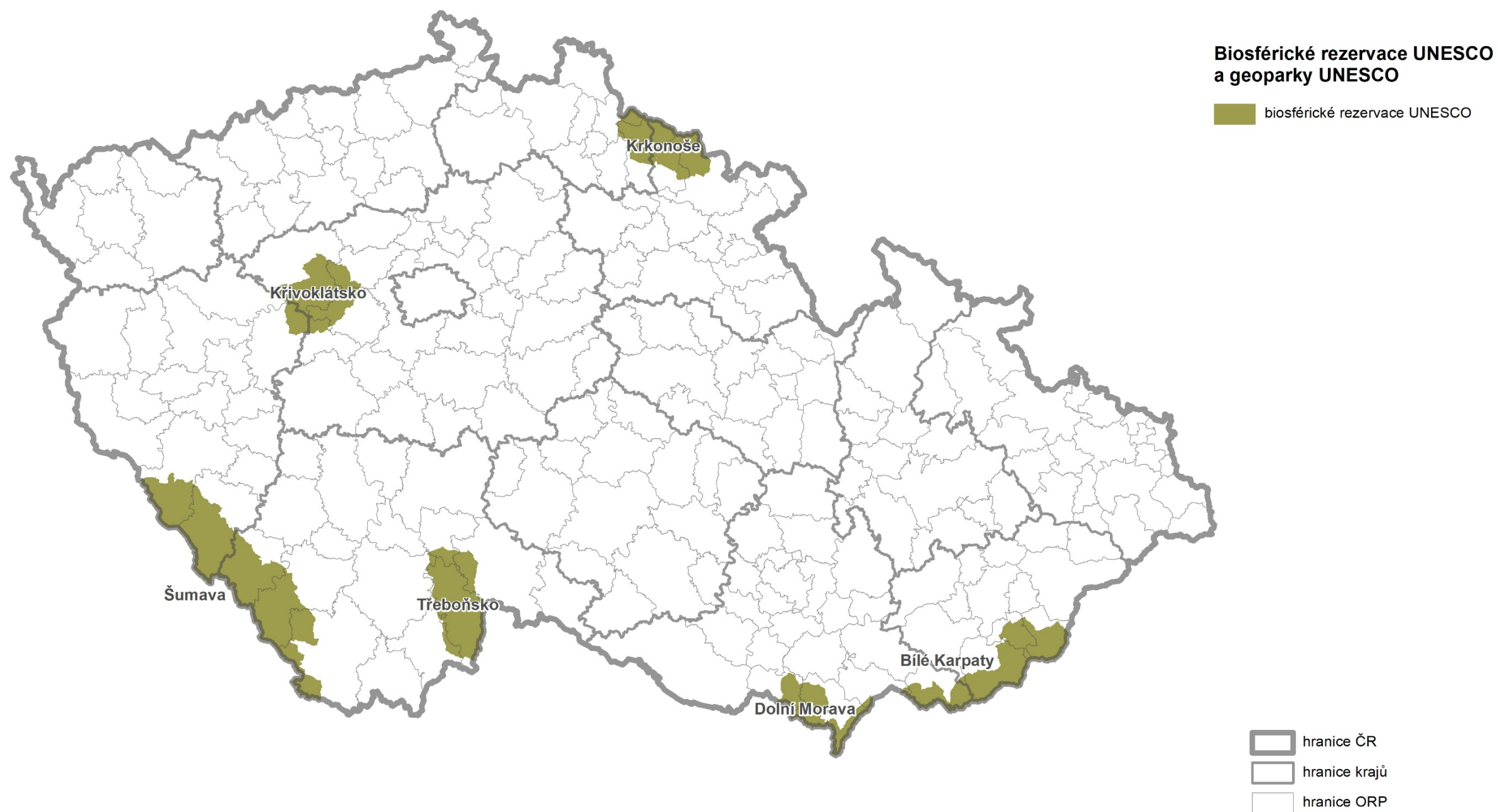

Grafický list č. 5.6

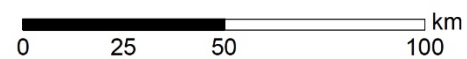
Podkladová data: © AOPK
Zpracování: © ÚÚR, 2021
Stav k 03/2021

Biosférické rezervace UNESCO

Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.7

Podkladová data: © AOPK
Zpracování: © ÚÚR, 2021
Stav k 03/2021

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Mokřady mezinárodního významu dle Ramsarské úmluvy

LEGENDA

Mokřady mezinárodního významu dle Ramsarské úmluvy

- hranice ČR
- hranice krajů
- hranice ORP
- mokřady dle Ramsarské úmluvy

Územně analytické podklady České republiky

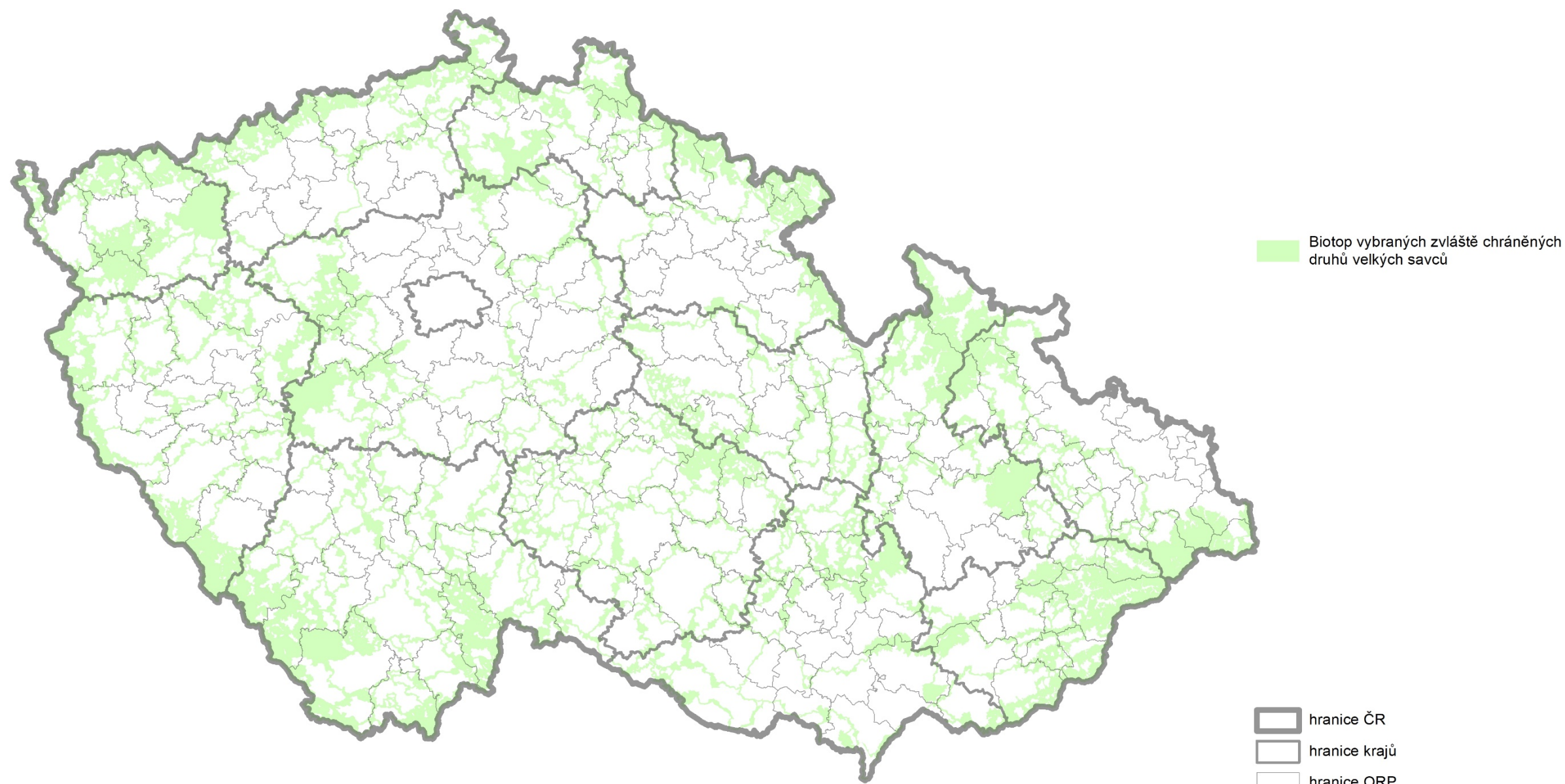

Grafický list č. 5.8

Podkladová data: © AOPK
Zpracování: © ÚÚR, 2016
Stav k 06/2016

Biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců

Územně analytické podklady České republiky

Grafický list č. 5.9

Podkladová data: © AOPK
Zpracování: © ÚÚR, 2021
Stav k 03/2021